

Aproape m-am bucurat de întoarcerea Maestrului, fiindcă mulțimea aceea din care făceam iremediabil parte îmi provoca un sentiment între milă și dezgust. Din toată omenirea de acolo, instrumentiștii și Maestrul păreau singurele ființe demne.

julio cortázar

ioana crăciunescu

Am debutat în anul Tezelor din iulie și trebuie să vă spun că, la vremea aceea, România avea o cultură mai coerentă și mai ozonată decât azi. Chiar dacă avem acces la imagini din afară, noi nu știm încă să discernem calitatea de nonvaloare, avem, din punct de vedere cultural, mentalitate de cătun. Mi se pare anormal ca, de la nivelul celor responsabili de soarta culturii românești, programul teatrelor să fie adaptat ca pentru niște oameni morți înainte de existență.

pag. 19

cartea străină

Neantul de mătase

alina boboc

profil

Titluri derutante

liviu grăsoiu

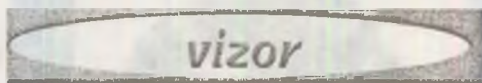
pag. 15

Tentația completitudinii

marian barbu

Până la stabilirea în Germania (în 1983, la München), Virginia Șerbănescu demonstrase o deschidere vizibilă spre arii de cultură dintre cele mai diverse. Prin intermediul limbii franceze, a tradus **Epopeea lui Ghilgames** în limba română (1966) și se inițiasă în limbajele științei literaturii promovată de F. Baldensperger (1974), **Literatura-creație, succese, durată**) sau ale distinsului André Maurois

printr-o memorabilă carte a acestuia despre Victor Hugo (în 1983).

Paralel cu activitatea de traducător, și-a dovedit capacitatea de organizator și propunător de valori culturale prin cenacluri sau conferințe. Iar pe cont propriu, a inițiat o repovestire a epopeii lui Ghilgames, a editat volumul de nuvele istorice **La Curțile Hârlăului** (1977), a tipărit romanul **Lunga veghe de la Cozia** (1981).

Lângă asemenea mărturii editoriale se alătură zeci de articole publicate în revistele „Contemporanul”, „Manuscriptum”, „Studii de literatură universală”, „Ramuri”, „Tribuna României”.

Ca absolventă a Conservatorului, a redactat multe piese de teatru, majoritatea aflate în manuscris, fiind pe cale de a cunoaște tipărirea în 2002, la o editură din Cluj.

Aflată în exil, scriitoarea Virginia Șefănescu nu-și poate uita obârșiile, elegant prezentate în volumul de memorialistică **Scânteii din vatra vremii**, o adevărată depozitie armonioasă de documente și afecte.

Am în față trei volume ale scriitoarei, expediate din Germania: **Iconia** (nuvele istorice, München, 1994) - o reeditare a volumului de proze din 1977, de acum fără greselile și croșetele de atunci! -, **Lângă tâmpla cerului** (eseuri, reflecții, evocări, Cluj-Napoca, 1998) și o ediție bilingvă de poezii - **Mirabila povară/Du coté de chez moi** (poemes) - 1999. Toate poemele stau sub pecetea tainei fiecăruia dintre cei citați. Este un epigonism stenic care-mi confirmă că reverberațiile marilor creatori trebuie prelungite mereu în timp.

Cât privește grupajul scris în limba franceză, lauda vine de la sine, fără a mai trimite în mod expres la modele tutelare. De la primul poem, **Explication** - care ne apare ca un „captatio” adresat ipoteticului cititor/lector și a cărui complicitate cu autorul are o strălucită vechime. Reciprocitatea relației îi face pe amândoi să mai uite de soartă și de moarte.

Sub eclatantul legământ, se derulează toate poemele, fie că e vorba de iubire, de viață, de predestinare, de foc, de vremuri pluviale, de Paris, de Franța, Europa, stradă, așteptări, serenade,angoase ș.a.

Iată un lamento de vârstă, de modificare a percepției sau totuși o situație pe mediana exactității, unde lumea modernă s-a așezat prin complicitate și distrucție.

Cassian Maria Spiridon, cârmaci de vază într-un Iași divizat și divinizat, reușește să rămâne în competiție cu două reviste, una mai căutată (și plătită!) decât alta. „Convorbiri literare” e totuși în prim-plan!

Director:
Marius Tupan

Colectivul de editare:

Marinela Țepuș (redactor)

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Simona Galațchi (corectură)

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista „Luceafărul” este editată de Fundația Luceafărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și al Cultelor

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133. București, sector 1,

telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala

sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: 2511.1-1543.1/ROL

Cont în valută: 472161601590

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele

RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă

în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

stelian tăbăraș

Afine! Afine!

Abia s-a legat de Sânpetru limba cucului, abia au încetat întrebările sale magice (ar fi greu să numim „cântec” interjecțiile acestei păsări neobișnuite) că prin orașele de munte se și aud niște strigăte grave și agravante, parcă ecouri din tragediile vechi: „Afine! Afine!” Cuvântul nici nu mai e desfăcut în silabe - poate din sentimentul de urgență - nu se mai aud nici e-urile finale, altfel atât de specifice vocativelor românești. Strigătul parcă „bate” jumătatea verii, cum e și firească, doar suntem prin preajma nedeilor de Sfântul Ilie, când ciobanii se adună prin poienile Carpaților, numite toate la fel: Fata lui Sântilie. Se adună și pentru a se **încredința** (expresie ce înseamnă, ca în Sicilia, „a se logodi”) fete cu feciori, din satele îndepărtate, dar prea mici, pentru a se evita

afinele să nu fie de leac. Vorbindu-i unei venerabile doamne (contesa A. de B., ce avea să se stabilească drept personaj într-o năvălă a mea, despre proprietatea afinelor de a îmbunătăți vederea pe întuneric, aceasta mi-a replicat melancolic: „Pe întuneric? Dar ar trebui să mâncăm mu’ multe, în ceasul din urmă”. Și chiar mânca... împreună afine din jumătăți de pepene galben undeva, pe o terasă.

„I-e dat acestui trist norod”, cum ar spune Ion Barbu, și afinata, de mâncare. Băutura de balcon ar spune neștiutorii care o prepară ca pe vișinată ciresată... Prepararea afinatei e o artă misterioasă care nu reușește decât în alchimia a două anotimpuri. Îmi calc pe inimă și dezvălui secretul: afinetele de iulie nu au aceleași arome ca afinetele început de septembrie. Cele de iulie, într-un vas transparent, se păstrează cu zahăr în... soare Mustul ajunge în faza de vin, adică are deja cam 12-14 grade. Acum punem alcoolul, diluându-l cam la 30 de grade, printr-un calcul - care cu prinde mustul, alcoolul și apa - pe care-l poate face chiar și un poet. Ingredientele trebuie să „se pună de acord” până la 1 septembrie. Atunci se strecoară băutura, iar în lichid se pun afinete noi de septembrie. Ele rămân vii, nemacerate, c toată aroma alpină, sunt cele care vor fi adăugate în păhăruțele de cristal, cu lingurița, pentru armonia degustărilor din serile de iarnă... (Afinetele de iulie, strecurate după ce și-au lăsat mustul, se păstrează și ele, separat, pentru tortul de An Nou). „Trebuie neapărat, spunea o ilustrată doamnă profesoară și academiciană octogenară care-și petrece verile la Văratec, degustând afinata astfel preparată, ca această rețetă să ajungă și la părinții arhimandrit... și la părintele stareț...” Mda afinată!

pacatul consangvinității: „Tărgurile de fete”. Pe cer, de o parte și de alta a Căii Lactee, se apropie acum, la cea mai mică distanță, constelația Păstorului de a fiesătoarei. Toate acestea reverberează în strigătul aproape ca un oftat: „Afine! Afine!”

Rimbaud scria despre „a negru” (negre sunt și afinetele); Junger, în **Lauda vocalelor**, despre mirarea și aprobarea concomitente acestei vocale, alături de care consoanele devin, toate, discrete.

Auzi strigătul, o „tai pe scurtătură” și-i ieși înainte omului ce cumpănește cele două coșuri. Acesta, cu degetele negre-vineții ca de african, înlătură cu grijă învelișul de brusture dulce ori de ferigă: surpriză repetată anual! Apare misterios caviar de pajiște alpină, cu mii și mii de ochi. Nu este vătămătură ori neputință omenescă la care

Viziunea laică asupra istoriei (ca și asupra politicii, economiei, culturii) domină lumea modernă. În fapt, totul nu este decât încă o renaștere - căci latinitatea și civilizația greacă au făcut să apară o imensă cultură (și, circular, ele, în calitate de civilizații evolutive, s-au ivit din aceasta) fără a neglija fondul de credință al existenței, și în egală măsură, și fără a face să se învârtă aceasta în jurul, sau prin traseele, unei constelații de ritualuri, concepte și reguli exclusiv sau excesiv teologice. Voi vorbi altă dată (și, poate, altundeva), pe larg, despre fundamentalism, care este nu în primul rând ceea ce se crede a fi - o interpretare ad literam a textelor sacre - ci absolutizarea unui moment istoric și cultural; înainte și după aceasta, în viziune fundamentalistă, nu există nimic semnificativ pentru viața umanității actuale, precum și a umanității de totdeauna. Există câte un fundamentalism (sau mai multe) pentru fiecare

caius traian dragomir

dintre marile credințe, religii, ca și pentru fiecare tip de religiozitate privată, individuală - așa cum există un fundamentalism al raționalității, al emoționalității, al oricărui spațiu valoric, axiologic și, implicit, unul al laicității. A exagera întru laicitate, sau a exagera întru ritualism, culturalitate, religie înseamnă absolut același lucru și a dori să se creeze o istorie, o politică, o poliologie, o viață publică, o știință a vieții publice pur laice este tocmai fundamentalism, deci voință de creare a unui om frust, estropiat moral, a unei caricaturi umane aparent funcțională istoric (o imposibilitate). Altfel spus, voința respectivă nu este altceva decât totalitarism. Să încercăm să desprindem - oricât de parțial și succint - o perspectivă asupra istoriei și politicii pe seama onora dintre marile cărți sfinte.

Inițial, istoria biblică are - într-o semnificativă măsură - caracterul etnogenezei; se constituie semnițiile. Se atribuie, apoi, pământ triburilor și Dumnezeu dă experiență, umană, culturală, politică, patriarhilor (Pentateucul). Incepe, ulterior, și evaluează, procesul constituirii statului (Samuel, Judecătorii, Împărații. Cronicile). Creația este sfântă - apoi aceasta se contaminează (și se completează) cu voința, efortul, sacrificiul, suferința, cu inteligența, limitată, fragmentară și, evident, cu imperfecțiunea umană. Este vremea să se pronunțe profeții. Ce spun profeții? Ei anunță că istoria laică va fi dur, decisiv și definitiv amendată de Dumnezeu. Văzută în ansamblu istoria - politică - nu aparține oamenilor decât episod și, de fapt, aproape ireal. Totul, în această privință, se poate reduce la o singură frază: „cine este plăcut oamenilor nu este plăcut lui Dumnezeu”. Se mai poate vorbi despre putere și stat distinct: înainte și după venirea în lume a lui Christos. Iisus este judecat, condamnat și crucificat întrucât o putere laică acționează în serviciul altei puteri, religioase, iar o putere eclesiastică influențează și, în final, determină decizia puterii judecătorești și autorității statale, laice. Iisus

este reînviat de Tatăl și, de atunci, raportul dintre etern și temporar devine altul, fie că lucrurile sunt percepute ca atare, fie că nu sunt. Iisus este Cel care, totuși, pentru prima oară, tranșează în chip absolut: „dați Cesarului ce este al Cesarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu”. Pe parcursul istoriei evanghelice apar nenumărate referiri (în general indirecte) cu privire la putere, istorie și stat - trei dintre acestea au însă o particulară forță de a ilumina modul în care omul poate gândi autoritatea, politica, echilibrarea și evoluția umanului.

Ispitit de diavol, în pustietate, Iisus este ținta unor cereri, pretenții și afirmații de un extrem rafinament - de o subtilitate aflată mult dincolo de ceea ce poate da o analiză oarecare. În primul moment, satana propune Fiului lui Dumnezeu să preschimbă pietrele în pâini. Miracolele similare Dumnezeu făcuse în timpul Exodului din sclavia egipteană. Iisus procedează similar la Cana, precum și, de două ori, când hrănește poporul pe câmp sau în munți nelocuiți. Într-o împrejurare, Profetul spusese: „din aceste pietre Dumnezeu poate ridica fiii ai lui

Abraham”. În cea de-a treia încercare, același duh rău invocă o promisiune înscrisă în Psalmul 91 al regelui, poet și profet David. Nu faptele propuse de diavol sunt repugnante, ci faptul că Dumnezeu ar fi urmat să se afle pus la încercare (ce să mai spunem despre căutarea de dovezi, în istoria filozofiei, ale existenței divine) și încă sub o incitație satanică. În cea de-a doua ispitire diavolul spune ceva expres despre sine: „mi s-a dat putere asupra tuturor împărățiilor pământului”. Acest lucru, o asemenea afirmație devine, privită cu o minimă atenție, un fapt de o extremă gravitate. Sunt, într-adevăr, „împărățiile” o proprietate diabolică, un spațiu predestinat al răului? Este vorba numai de „împărățiile” de atunci - este vorba de orice alte puteri și state? Iisus, după prinderea sa, răspunde, la un moment dat, dregătorului: „nu ai avea nici o putere dacă ea nu ți-ar fi fost dată de sus”. Este posibil ca aici referirea să se facă numai la puterea deținută de un funcționar public asupra lui Christos, a lui Iisus însuși, dar, în Apocalipsă, Iisus este numit „Domnul împărățiilor pământului”. Este drept că, între timp, s-au produs moartea pe cruce, învierea și înălțarea - lumea, universul nu mai erau aceleași. Cu toate acestea de ce afirmă diavolul, în clipa știută, că are putere asupra „tuturor împărățiilor pământului”?

Cred că o singură soluție se poate găsi pentru ultima întrebare, ca și pentru întreaga problemă a relației dintre puterea lui Dumnezeu, singura adevărată, și puterea oamenilor, ca maximă iluzie, ca iluzie a iluziilor. Diavolul are putere asupra „împărățiilor” așa cum a avut și asupra lui Iov - în varianta încercării: deci ca drept de a verifica devotamentul, credința și adevărul uman, încercare în fața căreia oamenii pot rezista, dar adesea sucombă și care, desigur, nu l-a atins, căci nu avea cum să îl atingă, pe Iisus. „Împărățiile” sunt ale satanei ca supreme instrumente ale ispitirii. „Orice putere corupe” se spune curent, într-un chip oarecum superficial. O privire în scripturi arată cine este corupătorul. Istoria pare să fie povestea celor care încearcă să reziste, dar mai ales a celor ce preferă să nu se complacă și nici măcar nu își pun problema de a rezista.

Companii nefericite

marius tupan

Este binecunoscută povestea unui important scriitor român care, dorind să-și întemeieze o familie, după mulți ani de zburdălnicii, dar și să demonstreze contemporanilor că-i bărbat viguros și cu gust, s-a decis să-și aleagă consoarta dintr-o mahala. Firește, cu mulți ani sub vârsta lui. Lipsă de prejudecăți, intenții nobile, cum stau bine unui creator. Spera să convingă încă o dată că și florile de baltă sunt demne de admirat. Chiar a reușit o perioadă, cât splendidă și curțata doamnă a stat în umbra maestrului, neieșindu-i din cuvânt (să nu-i iasă vorbe!). Până într-o zi, când pe juna prințesă a potopit-o revolta. A cercetat mediul, a pândit momentul și a purces să-și dezvăluie întreaga ei personalitate. Sigur, nu ambiția încornorării o muncea, era de la sine înțeles că trebuia să respecte pariul făcut cu suratele ei, doar nu-și putea consuma tinerețea cu un moșneguț, ci plăcerea de a-și dezvălui întreaga ei personalitate. Ori de câte ori ajungea la o recepție sau într-o vizită, ținea morțiș să sclipească, îndeosebi prin intervențiile colocviale. Nu mai suporta, de data asta, să fie o soție de decor a domnului P., simțind că-i poate egala și chiar complexa pe convivi. Nimic nu o mai împiedica să stea în banca ei, de vreme ce era soția faimosului creator. Se credea responsabilă să-i fie egală în toate manifestările vieții sociale. Când deschidea gura, se declanșa și dezastrul. Ar fi dificil să-i reproducem faimoasele discursuri, fiindcă-s greu de reținut. Apoi, nu ținem să ne plictisim cititorii. Cert este că, ori pe unde ajungea, devenea subiect de amuzament, un personaj demn de galeria comicilor involuntari. Situația nu-i singulară și poate fi întâlnită curent în mediile artistice.

Chiar dacă nu-s nici tinere și nici însoțitoare vremelnice, unele persoane, ajunse din întâmplare în vecinătatea marilor spirite, nu întârzie să le copieze gesturile. Aparențele contează, nu? Apoi, plasate în unele posturi, să vorbească în numele lor. Să se înțeleagă că nu-s întâmplător acolo. Au puncte de vedere tranșante, fără echivocuri și ambiguități, iau decizii hotărâtoare, aplică sancțiuni, dacă-i cazul, fără remușcări, împart lauri și vorbe de duh. De obicei, pe acelea care duhnesc. Altfel zis, țin să-și prezinte ofertele, chiar dacă acestea nu le avantajează. Când vor să fie ironice, reușesc cu brio să-și etaleze doar grosolană și grobianismul. Dacă partenerii încearcă să le tempereze zelul, nu ezită să-i contreze, demonstrând pe orice cale că prostul până nu-i fudul parcă nu e prost destul. În public, uneori, nu întârzie să-și agreseze însoțitorii. Sunt cunoscute scenele de cordialitate dintre un prozator român și consoarta sa: omul primea deseori destule dovezi de devotament, cuprețul unor plăgi. Fudulia, agresivitatea atrag suficiența, prețiozitatea, verbiajul. O instrucție grăbită, pe puncte, ca în alte vremuri, sporadică și întârziată evidențiază comportamentele hilare. Desigur, fără ca persoanele respective să-și dea seama de postura în care se află. Din păcate, exemplare de acest fel abundă și nu puține sunt cazurile când în jurul celebrităților roiesc astfel de specimene, care le fac deservicii, știrbindu-le până și autoritatea, dacă nu-și reconsideră compania. Uneori, e prea târziu, alteori, renunță de bună voie, împăcându-se cu soarta.

Univers ficțional coagulat

raluca dună

Când se vorbește despre "noua generație" și despre debuturi, în general se vorbește despre poeți. Ce se întâmplă cu prozatorii - nu există astfel de "indivizi" ori nu interesează o eventuală "nouă generație" de prozatori?

Cu ceva timp în urmă, B.A.S. v-a semnalat un debut de excepție: **Mesteci și respirații mai ușor**, de Constantin Popescu. Cam același lucru se poate spune și despre **Organismecanisme**, de Mitoș Micleușanu.

Volumul a fost publicat la Editura "Ziua", în 2002, iar din prezentarea domnului Mincu, de pe coperta a patra, aflăm că autorul s-a născut în 1972, în Crimeea (Ucraina), că a urmat liceul în Chișinău și facultatea la Cluj-Napoca. Se pare că tânărul Mitoș Micleușanu este "prozatorul de cursa lungă" pe care pariază șeful Cenaclului Euridice - și de data aceasta pariem și noi că nu se înșală.

Mitoș Micleușanu este un prozator talentat, de vocație, iar nu unul de ocazie. Prozele sunt inegale ca valoare (câteva sunt excepționale, multe foarte bune, aproape toate, cu minime excepții, cel puțin bune), dar oriunde vei deschide volumul, ceea ce citești te va îndemna să-ți continui lectura. În afară de câteva stângăcii și excese (uneori limbajul exaltat simbolic și metaforic, alteori limbajul violenței, în registru

cronica literară

argotic ori escatologic), "stilul" lui Mitoș Micleușanu este format; după ce citești câteva pagini, poți să afirmi că este chiar inconfundabil, deși prozele nu sunt toate "la fel". Există o varietate stilistică și de registru bine-venită, o tehnică a încordării și a relaxării: după proze "crude", violente, urmează pagini "bizare" sau amuzant-absurde, după proze de atmosferă și suspans gen Poe sau Gogol urmează fabule absurde, povești metaforice-simbolice sau proze în gen SF. Spațiul, registrul în care se "mișcă" Mitoș Micleușanu este suficient de amplu și de variat ca să nu dea senzația de sufocare sau îmbăcsit, deși tematica este aceeași: violența, absurdul, moartea (crimă, sinucidere, erotism morbid), nebunia - într-un cuvânt, tema răului, cu toate conotațiile sale, psihologice, religioase, filosofice, sociale, politice, mediatică. Cum agresiunea Răului (uneori exorbitantă, descrisă cu detalii neorealiste, alteori camuflată, sugerată la modul simbolic) se exercită nu doar asupra celuilalt, ci și asupra propriei persoane (sunt multe personaje care se automutilează ori se sinucid), descoperim tema din subtext a volumului: tema sinelui - pierderea sau recuperarea sinelui prin violență și moarte.

Agresivitatea lui Mitoș Micleușanu nu este una lingvistică, superficială: tânărul autor nu caută nici ostentația unei teme macabre: el provoacă, dostoevskian și cu forță dostoevskiană, acea umanitate blestemată din fiecare, pe care încearcă să o mântuiască. Tema infernului și a condamnării este împletită ambiguu cu tema mântuirii. Cruzimea, agresiunea, abuzul răului, sunt imposibil de despărțit de o apocaliptică

milă franciscană, de speranța izbăvirii finale. Urletul criminal sau rânjetul schizofrenic sunt urmate de plânsul disperat: Atrofiatu din **Larvar** asfixiază iepuri și "plânge foarte mult, mai ales noaptea", Hariton înjură continuu (și absurd), apoi începe să plângă și să cânte, "Timofte plânge și râsucește cuțitul în inima tatălui său", Mirela, criminala perversă din **Banchetul diabolic**, plânge și strigă "să moară toți" etc.

Cele douăsprezece capitole ale cărții sunt urmate de un al treisprezecelea, intitulat **Tratament**, care nu conține decât litere scrise cu majusculă (acesta e chiar un "tratament" împotriva... bălbăielii); la "lectură", literale aparent disparate se compun în cuvintele unei rugăciuni, un fel de "Tatăl nostru" care începe astfel: "PAZESTENEDOAMNEDENENUMARATELECAPETEALERAULUICARESESTRECOARAZIDEZIINIMILENOASTRE..."

Prozele scurte ale lui Mitoș Micleușanu sunt influențate fără îndoială de marile modele ale prozei ruse: celălalt mare model, în afară de Dostoievski (acela al subteranelor sufletești și existențiale), este Gogol. Ne referim la arta lui Micleușanu de a sugera și construi absurdul, "atmosfera" tragic-grotescă a micilor infernuri periferice. Intră aici o întreagă galerie de personaje precum academicianul Ilarion Severin, paznicul de noapte de la Complexul Sigilat, Doamna Pelin (spălătoreasa din cartierul Militari), programatorul de origine poloneză Norman (care se întâlnește cu Ingerul Morții), Voldemar Labagiul, domnul Negură. Micleușanu este un Gogol trecut prin avangardistul Daniil Harms și prin Ilf și Petrov, instalat complet într-o lume a absurdului, fără să fie interesat totuși, în primul rând, precum Harms, de caracterul amuzant-repetabil al situației absurde, cât de explorarea unui univers scos, brusc ori treptat, de sub incidentele logicii și "normalității". Aceste proze scurte au adesea un aer ludic (cu tot tacâmul personajelor mecanomorfe sau al "situațiilor" urmuziene) și provoacă prin limbajul avangardist: "Legasma este un plastic plagiator..." (**Limbrionul**), "Ceasornicarul-șchiop-și-pisica este numele unei doamne care locuiește singură în Brașov" (**Ceasornicarul-șchiop-și-pisica**), "Omida care linge luna s-a născut în 1993, într-o familie de omizi nevoiașe, nu departe de localitatea Ciorba Lupului. Tatăl omizii, un vierme de mătase înstărit și respectat în cercurile omizilor intelectuale, nu s-a afirmat în timpul vieții și a încercat să se afirme în timpul morții, prin intermediul sistemului de multiplicare a rețelei U1" (**Omida care linge luna**) etc. Totuși, absurdul lui Micleușanu este unul de viziune, cu conotații simbolice. Întâmplările fantastic-absurde trimit mereu la altceva (din realitate), au o semnificație ascunsă, care rămâne în suspensie, cum se întâmplă cel mai adesea la Kafka - de aici și caracterul parabolic, alegoric al acestor proze.

Symbolismul poate fi "serios" (crima / sinuciderea are o motivație sacrificială sau sensul recuperării sinelui, e o întâlnire cu dublul) sau parodic. Multe proze absurde iau în derădere mentalități, situații, limbaje cotidiene. Printre acestea, mentalitatea și limbajul prosper-"capitalist", reclamele cu revendicări mesianice (ironicul **Manifest de aur al desăvârșirii**, un tratat al răului, scris în stilul unui mediatic

Decalog anti-creștin), limbajul așa-zis vulgar sau de stradă, pe care ne-am obișnuit să-l auzim zilnic. Limbajul obscen din câteva proze (înjurături, cuvinte "interzise" din zona sexualității) nu pare forțat, e doar unul dintre limbajele violenței noastre cotidiene. Tânărul autor nu se joacă de-a cuvintele sau imaginile "interzise", legătura dintre conținutul și limbajul obscenității este profundă: erotismul sado-masochist și scatologic, promiscuitatea, autismul patologic sunt chiar substanța acestei lumi - o lume a crimei, a urii, a perversității. Înțelegem că este o lume alienată, un mare ospiciu sau o lume post-apocaliptică, de suflete moarte, "defazate" în raport cu viața, în care între a fi mort sau viu, nebun, criminal ori victimă, nu e o mare diferență (motivul "pruncușorului" malefic). Nimic nu este ce pare a fi: un interviu banal, în plină stradă, se transformă în confesiunea ori agresiunea unui schizofrenic-paranoic-criminal, vizita la doctor a unei mame cu o fetiță suferind de o depresie stranie (Anabela susține că mama ei a murit și că "e acolo, sub pământ") se termină, paradoxal, cu recunoașterea, de către doctor, a "adevărurilor" fetei și cu moartea prin asfixiere a mamei.

Prozele se înșiră într-un fel de epopee a crimei universale, o "istorie a infamiei" cea de toate zilele. Unele povești par extrase din ziarle și jurnalele zilnice: de la fenomene "para-

normale", ciudat-amuzante ("Mâna dreaptă a unei femei din Pitești conține patru degete de la mâna unui domn din Brăila și un deget de la piciorul unui elev din Constanța"; explicația: "doamna Cleopatra Ploșniță, supranumită Excroaca din Pitești sau Strigoaia de catifea"), la crime și perversiuni relatate sec, neutru ori etalate în detaliu. Mitoș Micleușanu aproape că rescrie scenariile violente ori obscene ale lumii "reale", adăugându-le doar sarea și piperul stilistic. Instalându-se în absurd și crimă ca în cea mai firească dintre lumi, autorul denunță de fapt "banalizarea răului" în care trăim.

Organismecanisme este debutul unui tânăr prozator nu doar foarte talentat, dar și profund; presimțim că este doar o primă dezvelire a unui univers ficțional coagulat, consistent, plin de viață, de moarte și... de poezie. Pot spune și eu, asemenea naratorului din **Cuplul de la 69** - despre "copilul tăcut, care practică somnul defazat...": "Am înțeles că băiatul e pe moarte... Călăre. O strunește ca pe o mârțoagă, e mai viu decât noi..."

Jurnal de lectură - reverență benedictinului

bogdan-alexandru stănescu

Este vorba, pe scurt, de un jurnal de lectură al lui Geo Vasile - **Lumea în 80 de cărți, Dicționar de literatură străină** (Fundația Culturală Libra, București, 2003) -, axat pe editări și reeditări ale unor cărți traduse după 1990 (în încercarea de a evita "nocivele croșete", ni se spune), ce acoperă, teritorial, țărilor anglo-saxone, Israelul, Japonia, Brazilia, Africa de Sud, Canada etc. Am fost surprins de acest demers al autorului, dat fiind că, în general, citim foarte multă literatură străină (ca să fim sinceri, datorită celor două mari edituri ce și-au concentrat forțele în această zonă, Polirom și Humanitas - în cvasiabsența Universului din ultima vreme), dar nu ne mai încumetăm s-o comentăm, să ne-o apropiem sim-

cu destulă auto-cenzurare poezia, va cita opinii critice, va aprecia prefața românească, apoi va dedica traducătorului ultima sa secțiune.

Dintre numele autorilor prezenți în dicționar, pentru a vă face o idee: Mihail Alexeev, Matsuo Basho, Giuseppe Bonaviri, Paul Celan, Louis-Ferdinand Celine, Dante Alighieri (o nouă versiune românească), Lawrence Durrell, Umberto Eco, Raymond Federman, John Fowles, Northrop Frye, Carlos Fuentes, Bohumil Hrabal, Yasunari Kawabata, David Lodge, Malcolm Lowry, Mario Luzi, Ian McEwan, Claudio Magris, Norman Mailer, Bernard Malamud, Henri Miller, Yukio Mishima, Pier Paolo Pasolini etc., etc. Cam tot ce a putut citi românul după '89, și a făcut-o cu o pasiune incredibilă.

De cele mai multe ori (dat fiind că scrie un dicționar) autorul preferă o atitudine rece, sobră, fără vreo implicare, - de multe ori nici speculativă - în favoarea *informației*. Se simte o voce personală, în schimb, atunci când se referă la traducători, priviți aici ca truditatori din umbră care nu se aleg nici măcar cu laurii prefațatorului.

La baza acestui "ciudat" dicționar a stat însă o "ideologie", anunțată de autor în prefața cărții. S-a căutat creionarea infernului - deci nu avem de-a face cu o ideologie, ci cu o infernologie -, așa cum se desprinde el din toate aceste 80 de cărți ce fac o lume. Într-adevăr, apocalipticul, mirsele bolgiilor etc. răzbat din aceste cărți selectate special: întrebarea însă, este dacă avem de-a face cu o lume existentă ce se auto-susține. Oare nu este ea de fapt lumea autorului acestui dicționar? Chiar selecția mă îndreptățește să afirm asta.

Apoi, autorul susține centralitatea romanului euro-american în scheletul dicționarului, dar putem citi în carte despre traducerea lui Dante (*Divina Commedia*) de către Giuseppe Cifarelli (1890-1958), un cvasianonim ce și-a "revigorat" posteritatea prin lansarea în timp a unui manuscris uimitor, descoperit și redactat de Titus Părvulescu (manuscrisul era în creion, recuperat de la fiica traducătorului, ce trăiește în Germania). Prezența *Divinei* se justifică prin prisma ideologiei constituente, dar nu și în vecinătatea celorlalte cărți. Și, mai mult, deși Geo Vasile susține că acest dicționar ar ignora "Modernismul luminat", concentrându-se asupra postmodernilor secolului XX, îi vom regăsi în cadrul lui, cu surprindere, pe Rilke, D.H. Lawrence, Durrell, Claudel, Celine etc.

Așadar, dacă trebuie să reproșăm ceva autorului, îi vom reproșa o anumită

"Autorul a intenționat să ofere un fel de roman al lumii, așa cum se conturează el în oglinda unor mari prozatori și poeți, de la Dante la Th. Pynchon, de la Malaparte și Pasolini, la Verissimo, Mishima și Mario Luzi. Rescrierea infernului și purgatoriului, mai puțin a paradisiului (deși speranța este cea din urmă care moare) pare a fi tema obsedantă a autorilor comentați de noi, în special a postmodernilor secolului XX, aflați în vădită competiție cu înaintașii în abordarea sufletului multiplu al mult prea încercatei condiții umane".

inconsecvență în alcătuirea dicționarului, carențe în selectarea materialului. În rest, numai de bine.

Revin la începutul cronicii noastre, pentru a sublinia curajul întreprinderii, a alcătuirii unei cărți despre cărți ale autorilor străini importanți... Un curaj ce se cere completat de mai multe asemenea acte, care să pătrundă eventual și în adâncimea acestui teritoriu. Ca instrument de lucru, însă, bibliografie, biografie etc., dicționarul este excelent. Excelentă și importanța acordată traducătorilor (mult cvenită de altfel): "O mini-bibliotecă universală, al cărei nucleu este totuși romanul

cronica literară

euro-american, oglindă a perenității și proteismului narațiunii contemporane. Oferită cititorilor, spre a se sincroniza cu limbajele entropice reprezentării planetare, de traducători ca Antoaneta Ralian, Micaela Ghițescu, Ștefania Mincu, Irina Horea, Eugen Uricaru, G. Volceanov, Angela Hondru ș.c.l., cărora subsemnatul le mulțumește ca și unor colaboratori la această carte."

Le mulțumim și noi traducătorilor de carte din România, celor buni, și ne exprimăm încă o mică nemulțumire față de acest dicționar: numai privind lista traducătorilor, dat fiind că "modernismul luminat" n-a putut fi lăsat în afara cărții, atunci cred că ar mai fi câțiva traducători ce meritau o reverență, chiar dacă au tradus înainte de '89. Îl amintesc și fac o plecăciune în fața lui Mircea Ivănescu...

În fine, mă referem la începutul cronicii la eseurile lui Eliade, Cioran, G. Călinescu, și-mi dau seama acum că făceam greșela monstruoasă de a uita lucrări esențiale, cum ar fi cele ale lui Matei Călinescu (ne gândim chiar la lucrarea de doctorat a domniei sale, ca să nu sărim direct la recentul **Rereading** - practic, un superb "dicționar de literatură universală"), Edgar Papu (**Călătoriile Renașterii**) și alții. Mă întreb acum câtă comparație încap aici...

bolic, de parcă am fi blocați de vreo timiditate amnezică (uităm astfel de eseurile unor Eliade, Ionesco sau Călinescu, sau de un Frunzetti în domeniul artei și nu numai).

Geo Vasile trece această barieră cu nonșalanța cititorului adevărat, adică a aceluși cititor ce simte nevoia să se asocieze "lucrative" lui Arahne, să continue munca păianjenului, nu să-l împietrească în stadiul lecturii. În general, acest dicționar (fiindcă asta e, până la urmă) își respectă în egală măsură cele trei obiecte: autorul cărții, cartea în sine și traducătorul. Este, într-adevăr, nevoie de această reverență făcută în fața unor truditatori anonimi, unor transmițători de text, dar și unor creatori, în egală măsură.

Articolul de dicționar va debuta cu biografia (destul de sumară - nu este un reproș, cartea trebuia să apară, nu-i așa?) autorului, va rezuma cartea, sau va comenta

În sillage donchijotesc

ion roșioru

Nu puțini sunt poeții, care, în vremea din urmă, (în cu tot dinadinsul să apară și în postura de prozatori de cursă lungă, conformându-se parcă zicalei de pe acum încetățenite că nu te poți numi scriitor dacă nu ai semnat măcar un roman.

Viconte Daniel (Editura Lyra, 2002) al lui Ioan Suci Moişa e un roman matur, scris de un profesionist al condeiului. Registrele narative sunt schimbate cu dexteritate în chiar timpul în care se execută partitura epică, povestirea de bună factură realistă coabitând armonios cu puseurile onirice sau cu cele fantastice descinzând din plonjarea într-o imaginație exacerbată, într-o trăire intensă a virtuozităților celor mai înfricoșător-dezagreabile cu puțință. Figura actanțială a cărții e, la prima abordare auctorial-lecturală, un insensibil, un taciturn și un morocănos. În realitate, e vorba de o modalitate de a se apăra de convenționalisme, îndeosebi de ipocrizia aflată la loc de cinste în ochii unei societăți în plin și galopant proces de degradare umană. Armura pe care Daniel Movileanu, fost student la Medicină, o folosește spre a-l proteja de propriile-i defulări

galaxia cărților

de ins introvertit, adevărat cazan sub veșnică și neostoită presiune, e purtată c-o încrâncenare de-a dreptul spartană, afirmație ilustrabilă prin participarea alienant-mersaultiană la înmormântarea mamei sale. Timiditatea lui e luată drept aroganță de către cei din jur. El suferă de un prisos de suspiciune, de un complex prăpăstios de introspecție, defecte devenind și mai vizibile prin comparație cu Nora, asistenta medicală cu care se află în concubinaj, aceasta excelând prin felul afabil și sociabil de a se ma-

nifesta, prin arta desăvârșită de a salva aparențele. Partenerul o judecă nemilos în instanțele sale cârtitor-imaginare, plasând-o în ipostaze detestabile, atribuindu-i intenții și viclenii pe care nu le va fi avut niciodată în nevoia ei reală de ocrotire din partea unui bărbat puternic și echilibrat. Jocul autopsihanalitic îl încarcă pe Daniel, neînsemnat desenator tehnic în secția de proiectări a unei întreprinderi dintr-un oraș niciodată numit, de neliniște, îi sporește angoasele cu comșaruri perverse declanșate de și într-un subconștient tulbure, locuit nefast, se pare, și de o mare încărcătură ereditară, poate chiar de un blestem ancestral pe care îl ispășește fără vină. Discursul familial, în speță poveștile tatălui ascultate atât în copilărie, cât și mai târziu, își are rolul său în glisarea personajului în bezna tainică a iraționalității acaparatoare. De pildă, nefinalizarea viselor erotice ale desenatorului ar fi o ilustrare a aventurii bătrânului Andrei cu baroana Frau Gerda, pe fundalul unei Europe răvășite de război. Și acesta nu-i deloc singurul episod când discursul lumii se intruzionează devastator în realitatea psihologică fragilă a insului receptor și o deformează în direcția în care vrea el, adică ajutând-o să alunece spre fantastic, ca în secvența în care un ex-primar văduv are o aventură incredibilă cu fantoma unei femei.

Viconte Daniel nu e doar istoria unui personaj care se donchijotizează până la a fi aruncat într-un ospiciu și a fi uitat acolo de către familie, ci și radiografia societății românești antedecembriste și mai ales a interminabile și bulversantei tranziții ce a urmat Revoluției din '89. Și dacă multe capitole sunt inscriptibile unui manual de erotică ieftină, demn, în sens peiorativ, de pana unor Radu Aldulescu sau Dumitru Ungureanu, altele excelează prin spiritul de observație necruțătoare din care rezultă „fizionomiile” stranii de activiști zeloși, de delatori și de impostori aflați în veșnic maraton de a intra în grafiile șefilor, o întreagă faună de ipochimeni ce se prefac că muncesc, însă doar vegetează în promiscuitate, suportând (rareori sfidând) fiecare în felul lui dictatura piticului paranoic: lăsându-se robiți instinctelor sexuale, bărfelor savuroase, bășcăliei balcanice, de jucării planurilor turnătorilor ori a șefilor capabili la orice oră din zi și din noapte de un pact cu diavolul numai și numai spre a-și păstra sub ei scaunele aducătoare de privilegii.

Realistă, din punctul de vedere al psihologiei colective, și obiectivă în anormalitatea ei filtrată deloc întâmplător prin subiectivitatea unui actant din ce în ce mai „anormal”, se prezintă cronică detaliată a Revoluției în care vechea gardă comunistă se repliază din mers c-o lejeritate demnă de cartea tuturor recordurilor nerușinării internaționale. Daniel, deși a luat parte la manifestația stradală și a fost la un pas de a-și pierde viața sub gloanțele zeloase ale oamenilor de ordine roșie, nu are acces nici la balcon, nici în a-și spune cuvântul în întreprinderea unde credea, naiv ca atâția alți români, că lucrurile vor intra pe un făgaș mai bun. În această stare de confuzie propice profitorilor de tot soiul, actantul central al cărții lui Ioan Suci Moişa, traversează încă una din crizele sale donchijotești, imaginându-și că e vicontele căruia servitoarea virgină i se dăruie necondiționat în bibliotecă.

Degringolada personajului se amplifică pe

fondul generalizat al lipsei de repere sociale, umane, profesionale, familiale, identitare etc. Refugiile în imaginarul maladiv-patologic se intensifică și se diversifică, el fiind rând pe rând viconte, vindecător mesianic și mai ales detectiv pornit justițiar pe urmele traficantilor de tot felul. Un accident de mașină contribuie din plin la blocarea lui în imaginar. Pensionat ca handicapat, „detectivul” se postează automat în fața unui pahar de apă minerală la una din mesele barului *Orient*, unde a devenit un fel de mascotă a clienților obișnuiți ai localului. În felul său, Daniel a regăsit utopia pe care comuniștii au distrus-o, cum ar spune Al. Florin Țene. Dar și la liniștea nebunului prin care se exprimă zeii platonieni se atentează de când e lumea. Karatiștii, mai mult sau mai puțin improvizați, pe care-i cunoaște la bar și care se oferă să-l antreneze, îl snopesc în bătaie pe un maidan. Tot așa, niște țigani vrând să se distreze pe seama inofensivului cu mințile rătăcite, îi întind o capcană erotică și, văzând că gluma se îngroașă, îl cotnogesc fără milă în locuința insalubră în care fusese ademenit de tucioria Dulcinee cu care va forma ulterior un cuplu apocaliptic. Momentele de luciditate îl vizitează în preajma altuia mai dereglat mintal și psihic decât el, nebunia cavalerului de la Mancha transferându-se prin empatie lui Sancho Panza, acesta nefiind altul în sistemul nostru analogic decât cheflul Joska, cel care la peste 50 de ani se mai crede fotbalist cooptabil în lotul național.

Scris cu vervă epică, romanul lui Ioan Suci Moişa e deopotrivă cartea unui destin tragic înscris plauzibil și convingător într-o arhicunoscută paradigmă universală, cât și cronică neiertătoare a degradării unei societăți pe care atât comunismul, cât și bălbăiala politică actuală au îndepărtat-o inadmisibil de la rosturile ei. O umbră de morală, așa cum necesită orice carte ieșită de sub pana unui ardelean care se respectă, se insinuează abia perceptibil în finalul romanului: Daniel evadează din ospiciul în care fusese internat cu forța de ai săi și ajunge la casa părintească, unde are conștiința intrării sale în textul lumii, în marea poveste a acesteia. Iată-l citind o carte și, totodată, recitindu-se pe sine: „Ciudat era că, în paralel, textul cărții era dublat de imagini vii, ca într-un film. Pasaje din viața lui se derulau cu aceeași intensitate ca atunci când le trăise. Citea fără efort, citea de la sine, parcă nici n-ar fi citi, numai revedea pasaje din propria viață. Paginile se întorceau chiar înainte de a le atinge. Era un fel de fugă prin viață. La prima pagină albă, căci exista și o pagină albă - poate mai erau și altele -, a avut timpul să reflecteze că așa ceva se întâmplă în clipa morții. Nu voia să accepte această idee, nu se putea să moară așa... fără nici o avertizare. Dintr-o dată s-a evidențiat sentimentul că lectura s-a sfârșit, dar nu avea nici o certitudine. Acum era așezat pe pat, cu cartea în mână. Era curios dacă lucrurile se vor opri aici, dacă acesta era momentul morții; aștepta ca din clipă în clipă să piardă definitiv legătura cu lumea, să intre în întuneric și uitare, dar tocmai atunci s-a întâmplat ceva tulburător. Începea din nou lectura. Era parcă aceeași carte, numai că avea acum alt text, alte imagini se derulau în fața ochilor săi, alte personaje, alte întâmplări. Era ca și cum viața lui ar fi fost altfel”.

Oare, simbolic vorbind, se ițesc dincolo de zare zorii normalității? Însănătoșit, de nu cumva a fost tot timpul sănătos într-o societate bolnavă, sau cufundat în propria-i moarte pe care într-una din fanteziile lui și-a descris-o magistral, Daniel Movileanu rămâne un personaj memorabil. Și nu-i exclusă nici ipoteza ca prozatorul robust care s-a dovedit Ioan Suci Moişa să-l eclipseze pe poetul omonim.

1) *Carte vie*
(Vasile Dan),
Editura Mirador

2) *Scrisori către lady Di*
(George Popescu),
Editura Aius

2) *Vămile Damascului*
sau *Moxara de nisip*
(Viorel Știrbu),
Editura Viitorul Românesc

Am mai avut ocazia de a pomeni de cartea lui Matei Călinescu, **A citi - a (re)citi** (Editura Polirom, Iași), recent apărută și imediat salută ca o realizare excepțională în literatura genului, adică „poetica lecturii“ care, în majoritatea cazurilor e una a „relecturii“; nu voi mai stărui, pentru că îmi lipsește competența, situația mea modestă de cititor neputând aduce autorului și cărții mai nimic peste ceea ce au spus alții. În ediția sa românească, admirabil tradusă de Virgil Stanciu, figurează și o „anexă“ despre Mateiu Caragiale, scrisă ceva mai demult și fragmentar cunoscută și de mine din revistele din țară care au adăpostit-o. I-am făcut unele observații, am și purtat unele discuții, dar, din păcate, stadiul prea avansat a împiedicat revenirea autorului și fructificarea lor integrală. Mă voi referi la unele chestiuni de amănunt, care nu sunt de disprețuit de vreme ce Matei Călinescu își propune să aplice, mai ales aici îndemnul lui Aby Warburg, după care Bunul Dumnezeu se descoperă în amănunte. (Re)citind Craii de Curtea-Vechi sunt un studiu aprofundat, cu certitudine consecința unei noi lecturi, dar care dă impresia uneia de cu totul alt tip decât cele discutate în restul cărții. (Este absolut sigur că această lectură din nou nu a venit doar după prima, ci după un lung șir de îmbrățișări parțiale sau integrale, făcute poate și dincolo de Ocean, unde cartea omonimului său, vrăjitorul cu nume așa de prozaic, nu-i va fi lipsit.)

Mă gândesc la vârsta lui Pașadia,

opinii

despre care exprimasem îndoieli că s-ar apropia de șaptezeci de ani; în epocă, ziceam eu, un ins care se apropia abia de șazeici putea fi considerat bătrân. Nu era acesta un argument, dar altul ar fi că dacă diferența dintre el și Pantazi ar fi fost așa de mare, ea și-ar fi găsit o mențiune cumva în text, cei doi nu mai puteau fi alăturați în iziunea povestitorului chiar așa de ușor. Reluând chestiunea, citind din nou textul lui Mateiu, pot aduce un alt argument, mai puternic. Genealogia lui Pașadia e foarte exact schițată, cu amănuntul că se stăruie excesiv asupra laturii ei „negre“, numărând numai indivizi bolnavi, suspecti de asasinat sau de tâlhărie, desfrânați, cartofori și posesori ai unor inteligențe diabolice sau detracate. Dar firul poate fi urmărit cât se poate de limpede. El pornește de la un aventurier levantin, venit în Valahia spre a i se face uitată o dublă crimă, angajat apoi în gărzile domnitorului Caragea. De acolo, devenit amant al Domniței Ralu, se alege cu topuzul armășiei și cu posesia unei moșioare, Măgurenii. Abia după 1818 se rostuiște familial și ia pe cea „greacă ursuză și sanchie“ devenind peste 2-3 ani tatăl bunicului lui Pașadia: fiul său, tatăl lui Pașadia, născut așadar prin anii 1842-1843, nu l-a putut avea drept fiu pe acesta decât prin 1865-1866. Așadar, eroul nostru are în 1910-1911, vârsta pe care i-am dat-o eu: se apropie de 60 de ani.

Dar mai este un argument: retragerea sa din viața publică s-a petrecut cu vreo cincisprezece ani mai înainte, deci după 1895: este tocmai momentul guvernării lui Dim. Sturdza, singurul premier al nostru

Glose de două ori mateine

alexandru george

care a avut o nevastă reputată că accepta avansurile tinerilor pe care îi „promova“ apoi, așa cum se întâmplă cu Pașadia, care, la data evenimentului, avea mai puțin de 30 de ani. Deși linia vieții acestuia și traseul familiei sale nu îndreptătesc o altă interpretare, rămân acei ani de viață „austeră și probă, treizeci de ani sacrificii, de studiu și laboare“ pe care și-i numără Pașadia în clipa „în care petrece câteva nopți cu atotputernica soție a unui președinte de consiliu“; dacă admitem aceasta (precum Matei Călinescu) înseamnă că Pașadia avea peste cincizeci de ani la data aventurii și, deci, aproape șaptezeci la data povestirii; or, eu cred că în cei 30 de ani de viață probă de studiu, de laboare se numără și perioada petrecerii sale ca student și colegian, deci încă zece ani. Cel puțin în felul propus de mine socoteala iese destul de exactă: născut la 1865-66, are vreo treizeci de ani la data aventurii cu Doamna Sturza, după care nu se știe cât de repede renunță la tot și se retrage din viața publică, poate nu imediat, dar foarte curând.

Dar cazul Pașadia oferă și un alt câmp de discuție, în afară de datele cronologice așa de insistent precizate pe tot parcursul **Crailor...** El este, ca și alte personaje ale lui Mateiu, dar într-un grad mai mare, un „excepționist“, cum le-a numit Vladimir Streinu, un ins ieșit din comun, încercat cu note discordante, până la neverosimil, după opinia severă a lui Șerban Cioculescu. Latura lui complet nedeazăluită, deși transpare prin referiri sărace, este însăși „caricra“ lui, atingerea unor țeluri, câștiguri de bani, ostilitatea cu care conștiințiozitatea și râvna lui se văd primite... În ce domeniu și-a imaginat el perspectivele? Pare că în acela al beletristicii și al gazetăriei politice. În ciuda mării sale informații istorice, Pașadia nu s-a dedicat erudiției și aprofundării științifice. E ceva destul de nebulos aici, deoarece terenul său de manifestare e specific reușitei precoce, încă din prima tinerețe. De ce n-a izbândit el, în ciuda unor capacități intelectuale ieșite din comun, mult lăudate de Narrator? Poate că acțiunea lui, dar și banii proveniți dintr-o ipotetică moștenire să fi alunecat pe terenul politic, din moment ce o atotputernică doamnă ministreasă îi schimbă destinul... Totul este nesigur în acest tablou zugrăvit cu tușe mereu întunecate, până la anulare. În epocă situația acestuia tânăr dotat și ambițios, dar care nu izbutește din cauza unor „dușmăanii“ imprecise, e cel puțin stranie.

Nimeni nu l-ar putea identifica printre personajele istorice cunoscute, sau măcar similare, de unde rezerva categorică a lui Șerban Cioculescu, marele critic al lui Mateiu: „Pretins intelectual, dar afundat în infame practici erotice, cărora le succumbă până la urmă, Pașadia este un fost parvenit politic (oare?) prin femei, brusc și neverosimil retras din viața publică, apoi dedat unor vaste scrieri politice cu talentul memorialistic, cică, a lui Retz și Saint-Simon...“ (**Crepusul aristocrației în roman**, 1966). În „zugrăvirea“ acestui perso-

naj, autorul folosește un cumul de trăsături discordante, peste care cititorul trece, ajutat poate de atmosfera în genere întunecată a cărții, dar care nu rămâne o dovadă de mare abilitate literară, chiar dacă nu sfârșește prin a-l anula.

O altă chestiune rămasă în suspensie în discuția mea cu autorul eseului **(Re)citind Craii de Curtea-Vechi** privește legătura lui Mateiu cu tatăl său, una abia atinsă în cartea sa, dar care a fost pe vremuri în subordinea tatălui. Matei Călinescu amintește de acel punct când cei doi tratează aproape aceeași temă: femeia molestată de poliție în **Grand Hotel, Victoria română** și apoi luată la „secție“ și scena din **Craii...**, în care Pena Corcodușa, imobilizată de trei vardisti „țepeni“, abia poate fi stăpânită în turbarea-i cumplită. Cele două episoade eu le-aș aminti tocmai pentru că, prin deosebire, ne lămuresc mai mult decât eventualele coincidențe. Femeia lui Ion Luca e o prostituată care a fost vizitată de un vardist, acesta însă plecând de la ea fără să-și plătească obligația: femeia se ia după el în cămașă, în picioarele goale, face scandal și primește în loc de răsplată câteva palme zdravene, fiind îndepărtată ca tulburătoare a liniștii publice. Pena Corcodușa e cu totul altceva, o bătrână, o umbră a trecutului, cu dimensiuni copleșitoare. Este o nebună din iubire, care, „vindecată“, are din când în când crize, când se îmbată.

La Caragiale, avem de-a face cu o schiță tipic naturalistă, redusă la ceea ce se vede, tratată cu mare forță; la Mateiu, tabloul este un cadru în care se dezvăluie, ca printr-o fereastră spre trecut, o dramă zguduitoare, o istorie tragică și pasională. Una care se va încheia abia mai târziu, când, peste un an, „craii“, botezați așa de bătrâna nebună, sunt atrași de o lumină tremurătoare a unei lumânări ce veghează o moartă: este cea care a înnebunit din iubire și pe care sfârșitul o transfigurează. Iar pagina lui Mateiu, comentariul lui succint și recules, este cea mai splendidă pagină a întregii cărți. Unde găsești la I.L. Caragiale așa ceva? Matei își bate aici propriul tată cu propriile acestuia arme: cu simplitatea, cu perfecta concizie, cu concentrarea dramatică, în nararea unei povești romantice. Nu cu artificiile și involburările baroce pe care le întâlnim peste tot în cartea sa, atunci când vrea să „slăvească“ pe cineva sau să descrie lucruri pe care nu le-a văzut decât în imaginație.

Cartea lui Matei Călinescu nu este, așa cum remarcam dintru început, o simplă (re)lectură, nici doar un studiu care ar pune mai ales în valoare erudiția, ci o răscolire a întregului univers al **Crailor...**, motiv pentru care voi încerca într-o revizuire să aduc unele din propriile mele interpretări și întregiri.

Noi am fost apă

Scriu
ce-mi
dietezi tu.
Înt-o limbă
alcătuită
numai din
respirații.
Limba
în care zboară
fulgii de
pădăie.
Limba
peștilor din
adâncuri
și a
asucitorilor de
cuțite.
Limba
bărbaților singuratici
care poartă
în jurul pieptului o
aureolă
de-un albastru
metalic.
Singura limbă
cu vocalele indigo.

Îmi potrivești
fularul la gât
ca o mamă
care-și trimite
copilul la
școală.
Măinile tale
au ceva din
melancolia
ninsorilor leneșe.
De câte ori ne
atingem
devenim
nevăzuți pentru ceilalți.
Ne ascundem în spatele
aerului. Acolo
unde nu
ne pot găsi
decât
animalele
muribunde:
renii cu
coarnele rupte
și
copiii de
eschimos.

Aerul
bate-n culoarea
bolilor tropicale.
Acum între noi
e ceva
gata să
bubue, ca o
salvă de
carabină,
iar genunchii tăi
sunt reci și strălucitori,
aproape metalici.
Pe masă se
scorojesc
patru mulaje de
ipsos
în formă de
măini.

Oamenii-s bej.
Muzica - o
bucată de
gheață.
Și afară orașul
ca o mare de
pălării.

Semeni cu-acele
chipuri de lemn
țintuite pe vremuri
de
prora corăbiilor.
Te apropii
îndepărtându-te.
Și de câte ori îți
acoperi
fața cu părul
mă tem
că te-ai putea preface
în salcie.

Micile tale
cochetării:
astăzi te-ai îmbrăcat
într-o rochie
lungă de
apă.
Pielea ta e
albastră ca
cerul și
otrăvitoare ca
mătrăguna.

De mult
nu-mi tremură pixul
în mână. Nici chiar acum,
când fac vrăji cu
numele noastre.
Adevăratul meu nume
e scris
cu litere albe de
fosfor în
pupilele tale.
Seamănă cu
al tău,
minus ultima
literă.
De aceea,
o să fie
foarte ușor:
trebuie
să ne chemăm unul pe
altul
fiecare
cu numele celuilalt.

N-o să-ți
mai telefonez
niciodată
de teamă
ca glasul tău
să nu-mi răspundă:
- Greșeală.

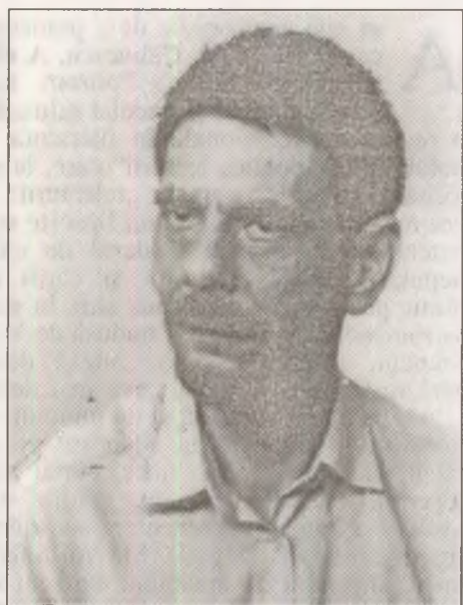
Ca un
sâmbure
într-un
fruct,
puțin acrișor
și plin de
răcoare. Camera cu
jaluzelele trase.

Degete-n forma
picăturii de
apă.
Femeie în
întuneric.

Camea ta
ca o
țară străină.
Ca o
carapace de
diamant.
Ca distanța
dintre oameni și
ierburi.
Celebrând
ritualuri necunoscute
ca o soră mai mică a
vântului.

Există un spațiu
numai al tău,
în spatele unui
himen
strălucitor și
metalic,
ca o
oglinză.
Aici peretele respiră
noaptea ca un
bărbat.
Iar sângele nostru
circulă printr-un
cablu de
telefon
de la unul
la celălalt,
ca și cum
am da de-a dura
o
sferă
mare de foc.
Ca și cum
aerul
ar fi devenit dintr-o dată
un bărbat în
cămașă portocalie.

Uneori între noi se
strecoară
o femeie de fum.
Câteodată buzele ei
se suprapun peste
buzele tale.
Îți împrumută
culoarea ochilor.
Seamănă cu
contesele poloneze din
romanele vechi,
dar ce să fac cu
mănușile ei de
dantelă și
evantaiul ei
de ivoariu?
Eu am nevoie de
măinile tale
care se topec pe
fața de masă.
De sensibilitatea ta
aproape bolnăvicioasă și
de versurile posace.
Am nevoie de
eșarfele tale mov, de
capriciile tale,
care mă exasperează până
la nebunie și de
gestul cu care

octavian soviany

desfaci pachetul
de Chesterfield.

Învață-mă
să fac cu tine
ceea ce se poate face
numai cu tine.
Învață-mă să iubesc
colțurile triste de
plajă și
stâncile singuraticе.
Să ascult în extaz
plânsul unei ghitare
cu care un
bărbat între două vârste
își amestecă vocea
puțin răgușită.
Învață-mă
să tac ca un
pește.

M-am întors
dintr-un somn
gros ca
țiteiul.
Ți-am rostit numele
în fața unor
oameni străini,
ca pe ultimul cuvânt
pe care mi-l aminteam
dintr-o limbă străveche,
în care odinioară se
compuneau imnuri. Încercam,
bâlbâindu-mă groaznic,
să compun imnuri cu ajutorul
unui singur cuvânt.
Erai
ultima mea amintire.
Ultima amintire
e mereu o
femeie. Femeia care ai vrea
ca în clipa morții
să te țină de mână,
cântându-ți
încetșor.
Numai cu tine
realul
învață să mângâie.
Lucrurile
atinse de tine
devin
într-o oarecare măsură
femei.

O ptzecist cu trei volume semnificative de poezie, suceveanul Ion Beldeanu restartează abia în 1995 cu **Proba mea de viață**, carte careia îi vor urma **O dimineață pentru fiecare** (1998). **Ceaiul de după execuție** (1999) ș.a.

Realitatea are chipul tău (Editura Dacia, 2002, 132 p.) reunește secvențe din anii '80 (**Secția de melancolie**, 1987) cu un florilegiu din anii '90, cărora li se adaugă 25 de poeme inedite (2002), numai bune să definească un poet, dicțiunea și măștile unui crepuscular bine temperat de o conștiință estetică și civică în perfectă sintonie cu tranziția de la poezia postromantică la proză exorcistă. Pentru Ion Beldeanu, poezia este un sinonim orfic al propriei vieți și al puterii de a nega moartea poeziei. Cu această armă secretă poetul înfruntă noile măști de mucava („vulturi de cârpe“, „mierla cu limba de lemn/ scoate panglici zdrențuite“), marionete disgratioase, proliferante o dată cu ipocrizia și oportunismul lor patriotard. „Camelconul municipal“ nu e străin de deruta și confuzia valorilor vieții, precum și de perplexitatea poetului.

Nu putem să-i ascundem literatului până-n unghii care este Ion Beldeanu, că încă e pândit de un anume manierism, începând cu unele titluri cam lungi, explicative, ușor retorice, și terminând cu profu-

stop cadru

ziunea de adjectivări și genitive (vezi **Molaticele după amiezi**) ce întârzie efectul și amână descriptiv mesajul emoțional.

Suntem însă încântați când Ion Beldeanu, între Virgil Mazilescu și Gellu Naum, aduce în scenă strategii epice cu substrat sardonice, generator de nuclee metaforice în siajul autenticității: „Oho, zise mustăciosul, au înflorit și vivandiele/ câteva și-au scuturat polenul/ și peste câmpurile mele de arpagic/ Noi l-am privit mahmuri/ galopau iepuri prin apele din Piața Smereniei/ vânzătorul de lozuri dădea târcoale/ norocului, îi auzeam chiar vocea:/ «Cine mai pune azi preț pe litere/ când și cuvintele s-au demonetizat?»/ Drept pentru care ne-am ridicat/ am plătit/ și în clipa cealaltă/ s-a iscat un vuiet difuz/ precum o cazarmă legănată de vânt/ Atunci am știut că orașul/ se trage la umbră/ mda, se trage la umbră/ spre a visa dincolo de California“.

Ispitit de valențele magiei (mitologie a imaginarului fără frontiere, evazionist doar la suprafață) numai bune de alungat bles-temul ce pare a sodomiza realitatea și cotidianul, poetul dă o emblemă a thumaturgului Bacovia, al cărui cântec pe „vioara sa străvezie“, reeditează ca prin miracol ficțiunea poemului. Ca orice poet cu obsesii, între care un loc de seamă îl are îndoiala față de propria lucrare („un tigru de hârtie/ bun de speriat coțofenele“), Ion Beldeanu are melancolia unui *ilto tempore* armonios, a unui paradis imposibil acum, de vreme ce imposibilă e eminesciana „călărare în zori“, cu iconografica ei libertate

Filonul orfic și alte măști stilistice

geo vasile

atemporală: „Altădată mă întorceam pe cai de hermină/ potcoavele lor sapă azi scările vechii cetăți/ (amestec de smirnă și zid năruit)/ Rugina îmi urcă pe glezne“.

O altă obsesie a cărții este cea a desfigurării provinciei, urbei (în fond a României) prin festivismul *chermezelor* și chiolhanelor plebee, probe de pauperizare, poluare spirituală și defetism. Pentru „vânătorii speranței“, debusolați în apostolatul lor poetic, nu există altă soluție decât cea a *strigătului*, veștejirii tabloului decăderii ontologice a vieții. De unde și renumele poetului de ființă atipică, solitară și nefericită într-o comunitate gata să-l lapideze în loc să-l aniverseze, gata să linșeze ființa cărților de poezie. Între ghetoul urban și amenințarea panterei (tran-tranul cotidian al zilelor, covârșite de primejdie, orgolii și plictis ca dramă universală) pe de-o parte, și elanul erotic în formă de acatist frisonant, elegiac, al unui sărman Dionis pentru o virginală, inafereabilă Poesis-Eldora, Ion Beldeanu excelează ca senzor ecologic ce receptează semnele dezumanizării (dezinsufletirii) hărții noastre morale, precum și feluritele ultragii aduse imaginarului poetic: „În Piața Centrală dansează/ umbrele elefanților de Saxa/ trebuie să cobor această scară în mâini/ (oare moartea favorizează pe cineva?) și le voi spune: orașul e pierdut/ zăpezi de rugină/ troienesc la intrări/ eu însumi port galben nufăr pe ochi/ semn al uitării/ spre care mă afund“.

Și totuși, pentru Ion Beldeanu *uitarea* este inamicul public nr. 1 al conștiinței, dar mai ales al căutătorului de absolut: „Pe urmă vine noaptea./ vine uitarea/ și ne pomnim privindu-ne îndelung/ cu iluziile golite de vapoare/ și cu apele trase cuminte la mal“.

Grupajul de poeme din 1987 este în perfectă coerență cu selecția din anii '90, în ciuda unor firești metafore- „șopârle“ esopice, destul de transparente de altfel pentru a radiografia carantina *tăcerii* și a *cămășii de împrumut*, a *orașului de sticlă* unde *nimic nu se întâmplă*, singura speranță a poetului fiind *cititul* evazionist și presentimentul că „Această pagină docilă/ pare un mic animal de pradă/ scăpat din captivitate“.

Imagist surprinzător încă ispitit de protagonism, Ion Beldeanu are toate șansele să-și acrediteze locul de poet de raftul întâi, mai ales prin rolul său de cutie de rezonanță a *măruntelor drame de provincie*. Depanatorul dramelor celor *ucoperiți de uitare*, dar și semiolog al morții poeziei, Ion Beldeanu nu-și face iluzii în privința condiției poetului *acum și aici*, în loc de răspuns lăsând realitatea haotică să năvălească, halucinantă, în recenta curte a miracolelor: „din toate părțile urlând, amușinând, tropăind/ gata să apuce halca cea mare,/ oho/ din mândra noastră fericire

națională“. În afara acestui prețios filon catilinar, remarcabile rămân, în contextul unei poliedrice disponibilități, alte câteva măști și gesticulații stilistice. Fals peisagist, poetul schițează scene din viața în curs de extincție a naturii strâns legate de receptarea ei spiritualistă în viața poeziei. Este un citadin ce nu ezită să desacralizeze miturile (**Lupta cu balaurul**), un ironist tandru și chiar un sarcastic (**Papagalul și cușca de șoareci**), și totodată un Tristan producător de metafore pentru Eldora, iubita ce promite logosul paradisiac în ciuda precarității vieții poetului: „Inel de aur

fulgerat de tăcere/ în timp ce moartea îi înflorește-n surăs“.

Înveșmântat în catifeaua fastuos-crepusculară *fin de siècle*, Ion Beldeanu calcă pe urmele lui Verlaine (**Imagini de toamnă**), să zicem, și, totodată nu se ferește să se livreze senzațiilor nichitiene de levitație: „Cineva povestește întâmplări/ cu flori de cireș și sâni de fecioară/ Și miroase a toamnă și a pietre de moară/ Cuvintele mi se lovesc de frunte/ cu clinchete albastre/ Și iată-mă deodată plutind, plutind/ Cerul mi-atinge gleznele/ și gleznele-mi ating cerul/ răcoros și fără întoarcere“. Din Hyperborcea natală, calea spre cerul poeziei este singura, obligatorie cale ascensională a frumoaselor versuri din **Realitatea are chipul tău**, în iminentul lor legământ cu adevărul și viața.

mihail grănescu

Femeia n-are nici douăzeci și cinci de ani. E frumoasă - o figură diafană, sau chiar serafică - un chip din alt veac. Andrei îi face semn cu mâna, își ia inima-n dinți și-i face semn, deși este un timid din fire - nici la ceaiurile pe unde l-a luat George cu el (Geo, cuceritorul Geo, care știe să se poarte cu femeile), Andrei n-a avut curaj (tupeu) să abordeze „femei” - sau fete, cum vrei să le zici: „fete”, privindu-le din perspectiva din care, până la adânci bătrâneți, ricare dintre ele rămâne doar tot „o fată”: - *Fetelor, strigă babornita după celelalte mătrăgune, spre amuzamentul întregii străzi, ce credeți, fetelor, c-am visat eu astă noapte?* - „femei” în sensul în care orice mucoasă

cerneală proaspătă

este, încă din ziua în care e-n stare să se țină prima oară pe picioare, în ultimă instanță, tot o gaură cu instinct fecundabil, delăsător de sine - perdant perdabil!

Andrei, ce ți-a venit să-i faci semn gagicii? Ce-ai așteptat de la gestul ăsta? Ce te poți aștepta de la un asemenea gest, aruncat la un mișto, noaptea, pe o stradă lăturalnică? Ce femeie să fie cea care să răspundă semnului obscen? Iar dacă ea nu-ți răspunde, la ce bun să mai ridici mâna cu degetele fluturate către podul palmei?

Dar femeia răspunde: se oprește, derutată poate de dezinvoltura aproape firească a gestului, crezând că ești, chiar, un cunoscut de care a uitat sau, perfect conștientă că nu ești altceva decât un străin, cu gândul că gestul tău a fost sincer cauzat de o „regretabilă confuzie” - regretabilă sau fericită - cu care ea încă nu știe ce să facă - să profite, beneficiind, până la lămurirea încurcături când, însă, deja s-a înădit un raport real care face indiferent modul în care a debutat sau (cine poate ști cum gândește în realitate o tipă?) poate a răspuns pur și simplu fluturării de degete, fără nici un gând, fără nici o problematizare, stând acum tăcută înaintea lui, așteptând. Așteptând ce?

Nu găsești nici un cuvânt de spus - poate că ar fi mult mai firesc un cuvânt vulgar, o expresie trivială, dar nu te simți în stare să-i spui, pur și simplu: „hai să ți-o trag sub coadă o dată” - ce să-i spui altceva unci femei care se oprește la un semn din mână?

Fata, în înserare, e șaten-cenușie, aproape blondă, cu ochii căprui - drăgălășenie banală greu de încadrat într-o categorie anume; o

Proteza din pahar

„vulpe” (lui Andrei îi e imposibil să traducă întregul sens al acestui termen: în mintea lui „vulpe” înseamnă și nițel excroacă, și nițel sentimentală și naivă, și puțin fraieră dându-se deșteaptă și mare cunoscătoare, un soi de „doamne” din astea cu geacă de fâș care, fără a fi boschetărese, pot fi săltate de pe la discotecă sau restaurante, „păcălind fraierul” de-o cină la braseria Lido înainte de-a se lăsa păcălite la rândul lor: - Nu, nu! Ce crezi despre mine de mă iei așa? Eu nu sunt una de-alea cu care ești tu obișnuit, băiatu’! de parcă ar ști cu ce „de-alea” e obișnuit „băiatu’”, „băiat” care, mai ca să se dea „leu”, mai ca să depășească momentul penibil conform tradiției încetățenite de „tratament” cunoscut și recunoscut între „băieți” încă de la vârsta primelor contacte cu fetele, îi cârpește două de nu se vede, fără un cuvânt, tacit ca să zic așa, sau mormăie „dur” ceva de genul că el n-o crede nimic da’ să se dezbrace mai repede că n-are timp de vrăji și gargare - ce face atâtea talente cu el? c-o văd ăia de la Hollywood și-o saltă, de-l pierde de mușteriu); însă asta nu e nici „vulpe”, nici „femeie fatală”, astfel încât Andrei nu prea știe ce text să aibă cu ea și o scrutează cu sufletu’ tăiat, în vreme ce ea privește în jos, parcă spre adidașii lui cam jegoși, pentru ca, până la urmă să ridice ochii drept în ochii lui, întunecați în înserare, mirată fără mirare, așteptând. Riduri fine ca două cute vagi i se adâncesc în obraji proaspeți.

- Ei? întreabă ea, și Andrei râde prostește, fără să știe ce să zică.

- Ei? spune și el, ca un soi de salut.

Fata se întoarce încet și-o pornește pe aleea dintre blocuri, fără să întoarcă măcar privirea spre el să vadă dacă o urmează, iar Andrei o urmează - nici măcar n-o să se poată lăuda mâine la „băieții” din atelier cu năzbâția asta fiindcă ar râde și curcile de el - auzi tu, el, bărbat în toată firea, făcut praf de o gagică pe care, la prima vedere n-ai fi dat nici două parale, dar care „are stil” nu glumă - alunecoasă de nu știi de unde s-o apuci.

- Cum te cheamă? îl întreabă într-un târziu.

- Andrei, zice Andrei ca trezit din somn. Pe tine cum te cheamă? și ea nu-i răspunde nimic, și abia într-un târziu murmură că „n-are nici o importanță, nu? că doar nu vrei să mă ceri de la mama?”

S-au oprit la trecerea-de-pietoni din colț și se privesc iar, tăcuți. De ce are aerul ăsta nemulțumit și trist fata asta, de parcă ar fi supărată pe ea însăși că-și pierde timpul cu unul ca tine și că-și bate joc de ea cu asta și, bătându-și joc de ea, își bate joc de tine, și de lumea întreagă - o lume absurdă de care ea se simte străină - „n-am nimic de împărțit cu voi - mă destrăbălez în seara asta că n-am nimic mai bun de făcut, dar nici nu-mi place ce fac, nici nu mă bucură - este ceva stupid și fără noimă! și nici de tine nu-mi place, Andrei, sau cum ai zis că te cheamă - n-am nimic de împărțit cu tine - eu am o lume a mea, o lume despre care nici nu are sens să-ți povestesc, fiindcă te depășește în asemenea măsură încât n-ai ce să înțelegi tu

din asta” - și Andrei își spune că poate chiar așa e - ce să caute el acasă la fata asta? Mai fusese el o dată, cu Geo, la o gagică a ăluia - studentă, care locuia într-o garsonieră pe Magheru și avea un perete întreg de cărți de „estetică”. - Ce scrie în cărțile alea? o întrebă el, și mie îmi plac cărțile. Spusese asta ca să fie gentil cu ea, ca să înceapă într-un fel o discuție oarecare. - Ce cărți? îl întrebase ea, punându-și pe nas niște ochelari cu multe dioptrii. Era o gagică foarte mișto, dar îngrozitor de autoritară, ca o profesoară de liceu - poate că asta avea să ajungă, „prin vocație”, profesoară de liceu, și, cândva, când o să se decidă să urmeze și el ultimele trei clase la seral o să dea nas în nas cu ea, scortșoasă ca atunci și absolut indiferentă că el, Andrei, era prietenul lui Geo cu care ea se culca, o să-l „scoată la tablă” să-l „asculte” și o să-i dea notă rea. Geo zicea de ea că e extraordinară: „Țipă ca disperata și dă interviuri mai bine ca Moș Gerilă”. - Mie nu-mi place să citesc literatură, îi replicase femeia-pedagog după ce Andrei îi dezvăluise că și el citește, romane istorice din colecția *Romanul de dragoste*. Dar astea ce cărți sunt? De ce le-ai cumpărat? Nu le citești? - Ba da, dar astea sunt altceva: critică, estetică, filosofie... - Și asta nu-i tot literatură? - Nu. - Și de ce le citești, nu ca să-ți placă? - Nu, nu ca să-mi placă. Pe mine mă interesează *ce zic* tipii ăștia. Știi, unii dintre ei sunt dați naibii de deștepți, nu ca voi. N-am întâlnit în viața mea decât arareori tipi „cerebrali”, ca ăștia, dar sunt convinsă că dacă aș da de unul cum sunt ăștia, m-aș îndrăgosti și aș fi nenorocită - cred că ar putea face orice din mine - aș fi la mâna lui, m-ar juca așa cum ar vrea el! și atunci prefer tămâi ca Geo, pe care îl joc cum vreau eu.

Andrei simțise că, dacă ar fi fost în locul lui Geo, i-ar fi fript o leapșă de să n-o poată duce, dar Geo surâdea ca un bou și o strângea pe după umeri pe jigodia aia căpoasă, gest tandru (servil, după părerea lui Andrei) de care corditoarea încerca să se scuture ca de alte alea.

Într-adevăr, ce să facă el cu o femeie care citește filozofie, sau estetică, sau alte năzbâții din astea.

Privită mai atent și din apropiere, tipa săltată nici nu mai pare atât de mișto, dar e ceva complet diferit de celelalte tipe pe care le mai cunoscuse Andrei până atunci. Cuprinde cu brațul mâna gagicii și ea și-o lasă, moale. Are degete subțiri și delicate, dar cu pielea aspră, cojită pe podul palmei albicioase. Andrei o oprește și o trage aproape. Femeia îl întâmplină neclintită. Rigiditatea ei îl face să se simtă ridicol atunci când își apropie buzele de buzele ei vinete. Gura îi e moale, fierbinte și parfumată. Obrazul catifelat. Ochii adânci și lacrimoși.

- Îmi placi grozav, șoptește Andrei.

Dar femeia își ferește gura de sărutul lui pătimaș.

- Eu aici stau, zice ea, ridicând bărbia spre gardul de metal dincolo de care o casă scundă, fără etaj, a rămas ca o oază de *vechi* între blocurile înaintând triumfal din toate

rățile peste câmpul cu dărâmături de la demolări.

- Pot intra? întrebă Andrei.

Fata înclină indiferentă capu-ntr-o parte.

- Locuiești cu ai tăi? întrebă Andrei.

Fata înclină iar din cap, parcă a aprobare.

- Ce sunt ai tăi? întrebă Andrei.

- Ce te interesează? i-o taie fata, scrutându-l enervată.

- Am întrebat și eu, așa... se scuză el.

- Vorbești cam mult. Parc-ai fi de la Interpol: ce, cum, în ce fel? Ce mă tot pisezi atâta? Vrei să știi ce-s ai mei?

Andrei ridică din umeri: - Nu țin morțiș.

- Măturători. Aia sunt ai mei: măturători cu tomberonul.

Intră în casă printr-o bucătărie. Înăuntru miroase a scrobeală, a gutui și a praf.

Fata și-a scos parpalacul de scai și îl sfidează, piept în piept. Poartă niște blugi vechi, românești, luați de prin comerțul socialist „cu apucata” și un pulovăr gros de lână, roșu, pe gât. După ce a intrat și-a scos pantofii cu un gest reflex.

Andrei a rămas o clipă pe gânduri dacă să-și scoată și el adidașii, dar a amânat momentul, de frică să nu-i miroasă picioarele. La serviciu se uda mereu la picioare și adidașii uzi prind miros destul de nasol.

Remarcă o gaură rotundă, destul de mare, în ciorapii tipei, la călcâi. Nu e foarte frumoasă, dar are un *ce* anume care fascinează și frapează.

Îi cuprinde obrazul în podul palmei și o

pupă, pe buzele vinete, dar când vrea să o sărute ea își ferește gura într-o parte. Nici măcar mai târziu, când o strânge la piept, când răsuflă amândoi greu, când icnesc și se zvârcolesc, ea nu se lasă sărutată.

- N-ai nimic de băut prin casă? o întreabă.

- Nu beau niciodată alcool, răspunde ea cu glas stins.

- Nici bere?

- Nici.

Tac o vreme, apoi Andrei pufnește: - Îți dai seama? Mai târziu, când o să fim deja prieteni de multă vreme și o să ne întrebe cineva cum ne-am cunoscut și noi o să relatăm cum te-am acostat eu pe stradă - ce părere ai? - o să sune destul de caraghios, nu?

Deja s-a înserat. Fata se ridică, expunându-și formele rotunde în lumina vagă a ușii cu glasvand de la bucătărie. Întins pe spate, o urmărește cum iese din cameră. Ceva de pe noptiera de lângă pat se interpune în calea privirii lui. E sticla opacă a unui pahar. În pahar, ceva răsucit ca un opt frânt îi focalizează privirea. Își trage capul să distingă ce e, și realizează că e o proteză dentară.

Fata întârzie în camera cealaltă. Dintr-o dată, apelpisit, Andrei se ridică, se îmbracă, privește împrejur la lucrurile cufundate în întuneric: pat, noptieră, dulap, fotografii în rame de lemn, masă, scaune - lucruri vechi, mobilier de casă de mahala bucureșteană - și, decidându-se, trece prin bucătărioară și

iese. Afară e liniște. Doar de la blocul nou alăturat, răzbește muzica vreunui bairam, și ecou de voci îndepărtate, și râsete.

Ce chestie stupidă! își spune, călcând cu pași mari peste mobilele de moloz ale demolărilor. Ce stupid!

Câteva zile mai târziu, când avea să treacă pe acolo, avea să constate cu surprindere că dispăruse și ultima „oază de vechi” - căsuța dintre dărâmături. Construcțiile din jur mai înaintaseră cu un pas peste câmpul cu demolări.

Pe fata sau femeia aceea, care-și ținea o proteză într-un pahar cu apă la capul patului, n-a mai întâlnit-o, oricât a mai căutat-o mai târziu. O vreme a sperat s-o regăsească - ea rămânea „cucerirea” lui săltată-ntr-o seară, la un mișto, pe stradă, fără să știe că avea să devină pentru el marea lui dragoste tainică, indezirabilă și de neînlocuit - o obsesie, un abis. Ce prostie era să facă atunci și cum fusese gata-gata să sacrifice orice, totul, și pe Ionica, tânara și frumoasa lui nevastă, și pe Aurel, fi-su, și casa, și economiile, și mașina, și funcția de maistru de la uzină și viața care îl aștepta - tot, pentru o ciudată!

Dar pe fata sau femeia aceea nu avea să mai o întâlnească niciodată.

cerneală proaspătă

Ștefan Jurcă

Tot necazul de la Mohair mi se trage, că am ascuns „procesul v.” sub carpetă din camera mea. Era cinci dimineața când am ajuns, l-am vârit sub carpetă și-am încercat să adorm. Nu puteam, deși-mi țineam capul sub pătură. Îl aud pe moșuc cum se trezește: își trage nădragii, aruncă șlapii, se încălță. Merge să cumpere presa. Așa face la sfârșit de săptămână. De unde să fac rost de bani? Să inventez că-mi trebuie pentru un curs tipărit. Dar e mult patru sute. Ce face Nelu și Ucu voi face și eu. Mamă, ce-i dădeau sub coaste țigănușului. Îl loveau ca pe o cârpă. Manda n-are nici cap, nici inimă. Ne-a dus la Cazarmă să ne identifice. N-am mai urcat în dubă de când eram copil și mă lua tata cu aia a lui de la servici. Trei ore am stat, dacă nu mai mult, până ne-a găsit în calculator. Că nu aveam la noi buletine. Cum să mergi la disco cu buletin?

Pe țigănuș îl pocneau cu bulanele de cauciuc, urât mai făcea, doamne. Apoi l-au

Mandea și cele patruzeci de beri

băgat la aparatul de curentat că s-a făcut liniște. Țigănușul era „pește”. Le-a anunțat pe variantiste că venea Manda. Obişnuia să dea cu osu sergentul că n-avea timp de femei mai ca lumea. El, ca tot românul, de unde lucrează, de acolo trăiește. Se folosea de „fetițele vieneze” când le prindea la produs. Dar mai ales la sfârșit de săptămână, că atunci șefii sunt plecați care pe unde. Țigănușul era un „pește” milos, nu-l putea suferi pe Maftel Cuvin, șeful lui Manda. Fluiera din dește când afla că vine Manda. Crezi că avea el chef de noi să ne ducă până la Garnizoană pentru că am desfăcut o sticlă de bere? Pe dracu. Era în călduri Manda, asta este. De când a ajuns asta ministru, toți pulimocii își fac de cap. A băgat groaza în lume. Numai procurorul Cioată, pe vremea împuşcatului, mai făcea de astea. Așa zicea un plutonier mai bătrân. Așa că berea ne-a costat cât patruzeci. Dar nu-i bai, că vine el, curu’, la măsură. Nu se știe clipa, când o să-i facă ei vânt lui Manda și la șefu’ lui. Că nici un an nu mai au de stat la putere.

Deci, Mohair m-a trădat, cotoiul. S-a furișat în camera mea și s-a udat pe carpetă tocmai unde am vârit eu „procesul v.”. Ce-am făcut de fapt? E săptămâna Paștelui și mă spovedesc. Toți păcătoșii se spovedesc de Paști. Manda pândeste aproape de coșmelia din spatele discotecii. Aici, berea e nouă mii înăuntru, la disco, este șaptesprezece mii. Am ieșit toți trei și-am pus mână de la mână și-am cumpărat trei beri. N-aveam deschizător. Am rugat-o pe moima

de la Non-Stop să ne împrumute scula ei. Nici nu le-am desfăcut bine că a apărut Manda cu doi gealați. Că bem pe stradă. Consumăm alcool. La început am răs, vroiam să intrăm înapoi la disco, plătisem doar. Manda cu gealații ne-au băgat în dubă și ne-au dus la Garnizoană. Manda scrie numai cu litere de tipar. Trei studenți, zice Manda, au babacii bani, stai că vă f... eu banii lor. Și ne-a făcut „proces v.” că n-aveam buletinele la noi și ne-a dus la Garnizoană. Acolo-l umflau pe țigănuș. Lui Nelu i-a fost frică și l-a rugat să ne ierte. Atât i-a trebuit lui Manda. Era să ne și dea sub coaste. Mă gândeam ce pile are moșucu’, să apelăm la el, dar e un laș, el nu se bagă că se c... pe el de frică. Nu m-a ajutat niciodată. Noroc că-i dă mamei toți banii când ia salariul. Nici când nevasta milițianului, profa de broaște și omizi ne-a scos afară de la bac, moșucu’ nu s-a băgat.

Dacă nu era cotoiul Mohair poate o scăldam cumva, dar acum au aflat. M-am apucat și eu de scris, să-l concurez pe moșucu’. Cum făcea ăla din cartea lui Llosa - Elogiu mamei vitrege, scria totul și lăsa scrisoarea la îndemână, s-o găsească tac’s-o. Să vadă isprava. Scrisă.

Dar mi-a halit Manda juma de milion de l-ar apuca gripa chinezească. Cum face el bani la buget să-i pape juvetele prin cele țări străine.

Mi-a băut patruzeci de beri, nu i-ar muri mulți înaintea lui Manda și lu’ șefu’ lui care-l ține.

ioana crăciunescu:

„Teatrul presupune sacrificiu și un antrenament epuizant ca pentru nevăzători, când încearcă să învețe cititul atingând foaia cu degetele“

Marinela Țepuș: Deși petreceți mult timp în România, nu ați încercat să vă angajați într-un teatru. Nici măcar la „Nottara“, unde ați făcut carieră...

I.C.: E o reacție pe care o am din copilărie la orice tip de constrângere; sunt împotriva oricărui sistem. Sunt o ființă mult prea independentă ca să suport măcar gândul că m-aș putea lăsa înregimentată, direcționată. La vârsta de acum presupun că am suficientă maturitate ca să pot recunoaște riscurile oricărei politici, fie că e de dreapta, de stânga sau de centru. Mă tem că n-aș mai putea să mă angajez nici măcar la Comedia Franceză, pentru simplul motiv că angajamentul meu de acum înainte va fi numai între mine și cultura pe care simt nevoia să o slujesc și nu cred că aș putea fi eficientă fără o libertate absolută de mișcare.

M.Ț.: Ați subliniat, într-un colocviu din cadrul festivalului de la Sibiu, faptul că vă aflați la granița dintre actor și poet; ce înseamnă asta exact?

I.C.: În mine coabitează, de foarte multă vreme, două ființe; dacă știu că au apărut gemeni legați ombilical, considerați monștri, atunci mă puteți considera și pe mine un mic monstru. Cert rămâne faptul că aceștia nu trebuie neapărat separați; ei pot trăi împreună, acceptându-se unul pe celălalt. E mai complicat, însă, a fi tolerați de o societate refractară la lucrurile care

ies din tipar și chiar la oamenii preocupați de mai multe domenii. Deși, adesea, pentru a supraviețui suntem obligați să ne specializăm în mai multe meserii. Este o „malformație“ a timpului modern. Eu sunt la granița dintre poet și actor în măsura în care, ca actriță, nu sunt suficient de limitată în gândire. Fac o paranteză, pentru a nu trezi suspiciuni: nu mă refer la limitele de care vorbim în mod normal, mă refer la faptul că ești mult mai bun executant pe scenă și mult mai sincer dacă nu îți pui întrebări. Am încercat să nu-mi pun prea multe întrebări, n-am reușit și de aceea am rămas pe graniță. Am limitat anumite interogații poetului din mine și limitându-le l-am făcut să sufere. De asta sunt obligată să trăiesc pe graniță. Cum, de altfel, pe graniță trăiesc la propriu, pendulând între două țări, între case, între teatre și chiar între mine și mine.

M.Ț.: Cât de grea a fost trecerea de la teatrul românesc la cel francez? Spuneți, la un moment dat, că a trebuit să vă „spălați“ de biografia acumulată în România...

I.C.: Nu e vorba de „spălarea“ sau uitairea unei biografii, ci de perceperea sensibilă a faptului că dacă unii suferă nu trebuie să-i faci și pe alții să sufere. Eu consider că existența mea în România, de la naștere și până am reușit să mai cunosc și altceva, a fost amputată în destule privințe.

Am fost un copil cu foarte multe disponibilități, însă trasă mereu în jos prin obligativitatea de a trăi în colectivitate. Aceasta presupunea să nu ieși din rând, să nu ai identitate, să nu fii diferit de ceilalți. Credeți-mă, rezultatul unor astfel de precepte se vede și azi în România!

M.Ț.: Totuși, ați fost o vedetă în România...

I.C.: Nu vă supărați, dar și vedetele pot fi fabricate la linie, la ștanță; poți face câte 20 pe zi. Important e când și cum se construiește o personalitate. Asta nu se face cu plata pe oră.

În definitiv, și domnișoara care face reclamă la berea URUSUS are dinții strălucitori și bine puși în valoare de zâmbet, are picioare superbe - e o „vedetă“! Și e chiar reală pentru că are farmecul unei vedete. Și în Occident e la fel. Dar actorii nu se fabrică pe bandă rulată. Teatrul presupune sacrificiu și un antrenament epuizant ca pentru nevăzători, când încearcă să învețe cititul atingând foaia cu degetele. Toți am fi nespuse de talentați, dacă actoria s-ar face după rețetă. Nimeni n-ar vrea să aibă eșecuri. Și totuși le avem cu toții. Și eu am eșecuri și - slavă Domnului! -, le am ca să-mi pot pune întrebări, ca să aflu cât de aproape este prăpastia care desparte succesul de cădere.

M.Ț.: Ce vă readuce atât de des în România?

I.C.: Mama, care a făcut două infarcturi, are 80 de ani, și vreau să-mi petrec mai mult timp cu dumneaei. Pasiunea pentru cele două profesii m-a făcut să-mi pierd, în mare parte, ideea de loc și de familie și atunci, prin puținele semnale care se arată, îmi pot menține piramida credinței, obligându-mă să mă rog, uneori, înlăuntrul acesteia. România rămâne, totuși, o astfel de „piramidă“. În rest, n-aș putea spune că venirile mele aici mi-ar produce neapărat satisfacții, ci mai mult tulburări - și intelectuale, și sufletești. Și aceste tulburări au legătură cu neputința de a grăbi lucrurile să iasă la lumină, cu neputința de a protesta și mai ales vin din durerea de a simți că protestul meu e inutil, că nu se poate nici măcar dialoga - și acesta-i lucrul cel mai grav pentru că se întâmplă în limba maternă. Monologăm, știm bine, de peste 50 de ani și degeaba discutăm despre „actorul la persoana I“, suntem o societate la persoana I, creată după un model nefast. Nu mai știm dialoga, știm doar să ținem discursuri sau să cădem în extaz în fața prelegerilor altora.

M.Ț.: Din această cauză ați ales, adesea, monologul și pentru a vă exprima pe scenă?

I.C.: Nicidecum. Joc mult teatru clasic, sunt o „balerină“ care face zilnic exerciții la bară. Monologul apare din dorința de a

Scenă din spectacolul *Livada de vișini*

juca și în limba română, pentru că nu mă pot include în programul destul de dezlânat al teatrelor din România, care nu respectă nici un fel de date - de repetiții, de premieră, de spectacole. Contractele din străinătate sunt foarte precise, nu suportă amânări. Repet o lună și joc două. Cu un rol am minimum 60 de reprezentații. Aș vrea să joc și în România, dar numai în contextul unor certitudini, nu să se întâmple asta în funcție de ploaie sau de apariția soarelui. M-am dezobisuit de asemenea "tratament" și, pe urmă, am ajuns de partea cealaltă a vârstei, aceea în care timpul începe să conteze enorm. Nu pentru bani, cum este pentru occidentali - n-am avut, nu-i am, nu-i voi avea! - ci pentru cât mai pot să fac! Pentru ce mai pot să fac!

M.Ț.: Vă alegeți singură textele? Vă regizați recitalurile?

I.C.: Nu. În general, dau probe, fie că aud de un proiect și mă interesează, fie că sunt solicitată. Fac asta de peste 13 ani. Mi se pare normal. Așa dispar toate "parantezele" de prost gust, precum că *aia* l-a avut pe *ăla*, că s-a culcat cu *celălalt*, că a băut cu *ăia*. Dispare acest dubiu dintre valoare și nonvaloare. În legătură cu monoloagele, domnul George Banu avea dreptate când spunea că ele presupun o implicare și de tip personal și biografic. Aleg rar monodrame, și nu o fac ca să mă arăt; e umilința de a încerca să deschid o poartă către un auditoriu care poate are nevoie și de așa ceva. De aceea, în astfel de împrejurări, nu mă deranjează să joc fie și în fața unui singur spectator. În spații mai mult sau mai puțin convenabile, cu mai multă sau mai puțină lumină, cu sau fără efecte speciale. Face parte dintr-o asceză culturală. Cei de la Radiodifuziune știu că m-am oferit să recit minute de poezie, cu o singură condiție, aceea de a selecta eu poezii. Avem poezii valoroși, care, dacă n-au urcat într-un tren conjunctural, rămân niște zăcăminte extraordinare.

Scenă din spectacolul *Ex*

M.Ț.: Credeți că ar fi necesară o schimbare în sistemul teatral românesc?

I.C.: Probabil că nu suntem încă o societate civilă în măsură să accepte schimbarea. Nu avem conștiința și maturitatea unei adevărate societăți civile. Sunt niște anomalii extraordinare, care s-au perpetuat după 1990, la nivelul de percepere individuală și socială a realității. Am debutat în anul **Tezelor din iulie** și trebuie să vă spun că, la vremea aceea, România avea o cultură mai coerentă și mai ozonată decât azi. Chiar dacă avem acces la imagini din afară, noi nu știm încă să discernem calitatea de nonvaloare, avem, din punct de vedere cultural, mentalitate de cătun. Mi se pare anormal ca, de la nivelul celor responsabili de soarta culturii românești, programul teatrelor să fie adaptat ca pentru niște oameni morți înainte de existență. Eu jucam spectacole la orele 15.00 sau 17.00 pentru bătrâni și elevi, dar pentru lumea

Scenă din spectacolul *Cum vă place*

activă jucam la orele 20.00 sau 21.00. Faptul că de 13 ani, în orașele mari, se petrec evenimente culturale nocturne doar cu efortul și sacrificiul unor tineri fără nume, fără posibilități materiale este inadmisibil. Îmi ridic pălăria în fața acestora, dar am o mare supărare față de cei care agreează acest vechi sistem. Nu se poate ca viața culturală a unei capitale să depindă de mersul troleibuzelor. Capitala are alte necesități, alte perspective. Ca și celelalte orașe importante, de altfel. Nu se poate ca un teatru să se închidă pentru ca pompierul să ajungă acasă la oră fixă. E nevoie de pompieri? Să lucreze în trei schimburi. E plin de șomeri care caută de lucru. Un teatru nu poate funcționa cu o repre-

Scenă din spectacolul *Karamazovii*

zentăție la trei zile. Înțeleg ce înseamnă buget, dar există și posibilitatea de a închiria spațiile de joc. Socotesc că e multă inerție, ne înfrământăm singuri și entuziasmul, și năzuințele. Așa că nu-i de mirare că au plecat atâția oameni în străinătate, ei au plecat pentru că disperarea crește o dată cu libertatea. Dar, pe de altă parte, prea des se pomenește de granița dintre *plecați* și *rămăși*. Cred că un om de cultură trebuie să rămână independent, indiferent de politica financiară. Asta nu înseamnă că nu trebuie plătit pentru ceea ce face.

M.Ț.: Dinspre ce parte ați avut mai multe satisfacții? De la teatru sau de la poezie?

I.C.: Satisfacții și frustrări amestecate. Nu mă pot plânge că nu am fost aplaudată sau citită. Rănilile nu au legătură cu destinul meu personal, ci mai mult cu al unor prieteni, oameni importanți care au dispărut la 40-50 de ani. Asta arată labilitatea noastră, până la urmă, o ardere densă și neputincioasă. Apoi, detest, dar trebuie să recunosc actualitatea **Rinocerilor** lui Eugen Ionescu.

M.Ț.: Cum se percepe din afară realitatea teatrului românesc?

I.C.: Noi nu putem vorbi despre teatrul românesc, sau literatura română, sau muzica românească, sau gimnastica românească fără a recunoaște că există o cantitate enormă de gunoi care sare tot din ființa noastră direct în ochii celui care ne percepe. Nu putem exista doar prin câteva exemplare alese din anumite domenii, mai ales că acestea au fost încurajate sau adoptate de alte țări. E foarte trist că noi închidem ochii la valorile dinlăuntru țării și exportăm, cu enormă nonșalanță, și gunoiul, și calitatea în aceiași saci. Dacă am succes într-o zi la Paris, nu pot să nu mă rușinez auzind că tocmai a fost descoperită o rețea românească de vândut copii.

A consemnat
Marinela Țepuș

convorbiri incomode

Balada rogojinii împletite până la destin

Brav tolănită pe o rogojină,
Miroși a zahăr ars și tuciuriu,
Boare de ambră dulce ori smochină
În prăvălia unui cafegiu,
Balsam mai proaspăt ca un măr abia
Mușcat cu pofta de a sfâșia,
Parfum mai somnoros ca patefonul
În râvna ta cu termenul redus,
Când studiezi pe brânci **Decameronul**
Și pașnic lenevești cu fundu-n sus!

Iar dedesupt, pe rogojina moale
Și împletită până la destin
Cu flori banale, flori provinciale,
Condamni la terciuire doi ciorchini:
Dintr-unul îmi oferi să beau căpșuni
Cu lapte-n patul unde faci minuni,
Din celălalt îmi dai s-absorb delicii
Primejdioase până la refuz,
Dar iată, eu te-ademenesc cu vicii,
Tu pașnic lenevești cu fundu-n sus!

Și mai ascunzi ceva cu precădere
Sub un tufiș pletos, cu rămuriș
Cârlionțat pe un hârdău cu miere:
Acolo-nfierbântatul urdiniș
Mă-ndeamnă la elogi și păcat
Așa cum nimeni nu m-a îndemnat,
Tocmai de-aceea, te-aș ruga, primește
Încă-un omagiu cu polen difuz
Și-ngăduie-i să intre ștregărește,
Când pașnic lenevești cu fund-n sus!

Abia de se întâmplă aprobări
După-un puhoi de rugăciuni la cer,
Dar până-atunci, ca un profet patetic,
Ridic un deget și proclam „J'accuse!“,
Pe când tu, ignorându-mă ermetic,
Ce pașnic lenevești cu fundu-n sus!

Balada izbei printre nămeți și a portocalei rupte în două

Aduc omagii funiei de ceapă
Cu fudulie lângă fudulie,
Bine'nțeleș, și papurei de apă
Din metafizica legătorie,
Căci numai nerăbdarea mi te-arată
Cât ești de *chic* cu fusta prescurtată!
Ba mai probezi arhaica-aventură
Prin degete electrificându-ți părul
Și-ibricu-și fierbe-aromele în gură -
Când peste somnoroși vibrează cerul.

Pe-acoperiș, vifornița în goană
Vântură trestii, snop cu snop, flecare;
Boemi ne hârjonim, și goi pe-o blană
De căpcăun vânat dintr-o-ntâmplare,
Doi fleți de-atâta infinită lene!
Cu izba în balans printre troiene,
O punem de-un bordel sub canonadă,
Sorbi-ți-aș dintr-o fâță somniferul
Sperjur, cealaltă înșfăca-o-aș pradă -
Când peste somnoroși vibrează cerul.

Ori nu cumva îmi joci vreo boroboacă?
Primejdioase degetele tale
Rebel sticlindu-și oja șugubeață,
Fac legea junglei printre portocale,
Căci, iată, mi dăruie una ruptă-n două,
Cu miez aprins și inundată-n rouă
Și-așa cârlionțată-ncât, deodată,
Îi devastez până-n rărunchi misterul

Șerban Codrin

Stelar de flacără extaziată -
Când peste somnoroși vibrează cerul.

Jaru-a murit de mult și-și camuflează
Cișmeaua de rășină sperioasă.
Sub funii de-usturoi cu toți cățeii
Legăți la bot, acolo-i efemerul
Cuib rustic să-l răstoarne derbedeii -
Când peste somnoroși vibrează cerul.

Balada acelei minunății cu nume foarte de rușine

Căci am găsit-o pe-un drumeag de țară,
Drum de pământ mergând spre-aracii viței,
Într-un belșug seral de primăvară,
Ceva-aromat ca floarea tămâiei,
Ceva pierdut de vreo nevestă-n grabă,
Ceva ce nu-i nici fagur nici podoabă,
Minune cu-urdiniș mai mare dragul,
Când face câte-un pocinog de bine,
Chiar păgubind, câștigă rămășagul,
Dar are nume foarte de rușine.

Sub un eteric înveliș de funde
Și-extatică dincolo de splendoare,
Cu multă-ademenire se ascunde
Pândind în pielea goală pe cărare,
Să mă atace cu delicatete
Și scandalosul joc să mă învețe,
De-acuma, iată-mă-s prizonierul
Și îi absorb scâncelile feline
Până invocă printr-un țipăt cerul,
Dar are nume foarte de rușine.

O fi pierdut-o doamna preteasă,
Că prea miroase-a biblii și iconă,
Ori, cine știe, când pleca de-acasă
Vreo liceană-agrest de năzdrăvană,
Sau domnișoara-nvățătoare nouă,
Ce desenează elegii când plouă,
Ori florăreasa împărțind buchete
La prețuri dulci, suave și blajine,
A cui o fi de-emană-atâta sete
Și are nume foarte de rușine?

Decât să nu găsec nici dezlegare
Nici fluturi de răspuns la întrebare,
Mai bine-i pianotez claviatura
Și o iubesc în clipe clandestine,
Dând-o prin suflet cu polen de-a dura,
Chiar de-are nume foarte de rușine!

Sunt scriitori ale căror apariții în public (cu un volum nou, se înțelege), nu se încadrează într-un anumit ritm pe care profesioniștii scrisului și-l impun.

Din diverse motive, în trecut ca și după 1990, ei preferă să lase lucrurile la voia întâmplării, mizând probabil pe elementul surpriză. Faptul ține de psihologia individuală, de modul de organizare a timpului dedicat redactării, de capacitatea de a se concentra asupra unui subiect și de a-l scoate în lume. În categoria amintită intră, cu dezinvoltură și perfectă originalitate Dumitru Dinulescu, care, mai nou, a preferat să semneze Puși Dinulescu, dorind pesemne să dea dureri de cap viitorilor istorici literari. Traectoria sa în literatură pare ciudată și mereu imprevizibilă, după debutul din 1968 cu povestirile intitulate **Robert Calul**, a venit o pauză de 11 ani, abia în 1979, Editura Cartea Românească tipărindu-i **Linda Belinda** (tot povestiri), carte premiată de Asociația Scriitorilor din București. A urmat imediat (în 1980, deci prozatorul lucrase între timp) romanul **Galaxia burlacilor**, iar după numai doi ani, proze scurte și un roman (tot scurt), **Eu și Robert Calul**. Succesul cel mai notabil l-a înregistrat Dumitru Dinulescu în 1985 cu **Îngerul contabil**, roman premiat de Uniunea Scriitorilor. În 1998, volumul a cunoscut a doua ediție, dar, în paralel, Dumitru Dinulescu s-a consacrat teatrului, după încercări cinematografice. Rezultatul a fost, în afara unei săli experimentale ce a funcționat pe o stradă lângă Radiodifuziunea Română, câteva piese publicate în reviste, dar și jucate între 1982 și 1989: **Un suflet de fată. Casa cu țoape. Fericirea, Dresură de porumbei, Meandrele vieții. Două dintre ele, Bani de dus, bani de-ntors și Casa cu țoape**, au apărut în volumul **Două**

profil

piese de teatru (Editura Meronia, 2002). Cărțile sale au fost comentate, nu insistent, dar cu deferență și înțelegere, autorul fiind plasat în galeria oniriștilor, aproape de care a stat, cu multă admirație, perioade îndelungate. Cred însă că punctul maxim al receptării îl constituie exegeza **Puși contra Dumitru Dinulescu**, semnată de Grigore Traian Pop în 2001 la Editura Crater.

Autorul studiului intuiește ceva dintr-o posibilă dihotomie, neinsistând însă suficient pe fibra de autentic dramatism existentă în cărțile lui Dumitru Dinulescu. Grigore Traian Pop reușește un lucru dezarmant: găsirea unor titluri foarte sugestive și perfect adevărate pentru subiectul ales și neputința susținerii lor. Totul provine dintr-o lipsă de metodă, de rigoare în demonstrație, de ignorarea faptului că atunci când un critic scrie despre un etern experimentalist, nu trebuie să devină și el incoerent, ci, dimpotrivă, să găsească liniile ce dau coerență unei creații mereu incomode prin debusolantă nouate. Printr-o disciplinare a demersului critic, Grigore Traian Pop ar fi semnat o contribuție necesară, nu doar un gest de prietenie și admirație.

Cele **Două piese de teatru** adunate în volum sunt prefațate de însuși autorul lor. Opinia lui ar putea fi credibilă prin încercarea de teoretizare a formulei adoptate: „E drept că lumea se cam teme că eu fac mereu mișto, dar cred că aici e un mișto profund, un mișto metafizic. Miștoul e pentru români, ca tangoul pentru argentinieni și samba pentru brazilieni! Există la români un sentiment metafizic al miștoului, care debutează cu **Miorița**, în care moartea și crima sunt luate la mișto pentru a fi exorcizate și astfel îndepărtate. Prin mișto, prin miștocăreală, românul fuge de gol, fuge de moarte, se strâmbă și scurmă-n creieri după o haină prin care înțelepciunea să devie super-

Titluri derutante

liviu grăsoiu

tabilă, dar atenție! Miștoul e foarte greu de dus în spate și de lucrat cu el, că-i viu și fin și mult mai grea este povara penei pe care-n van încerci s-o arunci, dacă nu știi să folosești vântul, și vântul, aerul, „el aire“, cum îi spun spaniolii, e răsuflarea realității, realitate cu r dublu spaniol, r de perro, care mârâie periculos, dar ce frumoși și ce blânzi ochi are marele Perro al timpului, al vieții, al realității...“ Citatul acesta, cam lung, îl definește pe Dumitru (Puși) Dinulescu, mereu pus pe a-l deruta pe cititor, a-i violenta obișnuințele prin limbaj, situații, personaje. Este un tip de dramaturgie de care unii pot să țină cont, alții să îl ignore. La publicul larg însă, cred că „prinde“, oferind destule supape.

Romanul Sfintei Mogoșoaia (Editura Meronia - 2001) cred că vorbește elocvent despre căutările ce i-au trasat destinul prozatorului, despre instabilitatea în acceptarea unghiurilor de observație și tratare a unui subiect. Cartea are pagini de reală frumusețe, de autentică emoție necenzurată (cum ar fi fost de așteptat) și capitole întregi care dezamăgesc și descurajează.

Din capul locului trebuie spus că nu avem de-a face cu un fel special de jurnal ținut ori redactat în atmosfera specifică renumitei case de creație, martora unor întâmplări (cu și despre scriitori) ce au devenit celebre, intrând în folclorul literaturii contemporane. Nu personaje, nu indivizi caracterizați mai mult ori mai puțin abil apar în acest roman, ci doar nume ce nu spun nimic unui cititor neavizat.

De altfel, Puși Dinulescu (aici diferența dintre Puși și Dumitru se conturează clar) și-a subintitulat scrierea „un roman-jurnal al golăniilor și simțurilor din anii '70“, a cărei acțiune se petrece din când în când, și la Mogoșoaia. Cele cinci părți sunt o oglindă veridică a intențiilor prozatorului: **Farfuria zburătoare** (mai, erupție de sezon!), **Juriconsulta slabă de înger** (iunie: sezonul abia începe!), **În pielea goală, prin pădure** (iulie: mijloc de sezon), **Amăgitorul amăgit** (august: sezonul maturizat se cere-napoi) și **Frumoasa și ploaia** (sfârșit de august: până-n mai! Sfârșit de sezon). Simpla înșiruire este la fel de derutantă ca și titlul romanului, cu greu construindu-se ceva. Dacă epicul lipsește, dacă totul pare lăsat în voia capriciilor amintirilor, se încheagă - treptat un singur portret: al lui Puși, personaj mai degrabă ciudat decât interesant, simpatic

fără doar și poate adolescenților teribiliști de 17-18 ani (dar *de atunci*, din urmă cu vreun sfert de veac, căci actualii au alte gusturi și alte posibilități materiale în satisfacerea curiozităților sexuale ori bahice). Chiar dacă și-a propus ca „romanul acesta să fie destins, glumeț și așa mai departe“, chiar dacă „nu-mi face deloc mare plăcere să vorbesc în acest roman de înfrângerile mele sociale, prefer să vorbesc de înfrângerile pe plan sentimental, care sunt etern umane“. Iată un exemplu din modul cum se derulează acestea: „Începând din 1970, n-am mai iubit-o pe Monica, pe care de fapt o chema Magda, am iubit-o pe Viorica. Am iubit-o până în 1974, când n-am mai iubit-o pe Viorica și

n-am mai iubit pe nimeni. Se pare însă că, în 1978, Silvica a fost ceva și a fost ceva și Florina, în 1979. Silvica s-a măritat în 1979, Florina... cât despre Florina, azi, de 28 iulie, și n-o mai iubesc. N-a venit la Mogoșoaia cum mi-a promis și gata, totul e cu claritate și definitiv zguduț ș.a.m.d. Nu știu dacă este vorba de inventivitate din partea autorului ori de nehotărâre, pentru că începutul și sfârșitul cărții fac notă discordantă cu restul de 90%. Cartea începe sobru, prozatorul o ia metodic, chiar didactic, evocând istoria vechiului castel și a împrejurimilor. Abandonează repede maniera, trece pe autoironie și pe teoretizatul (cum am văzut mai sus) mișto. Se succed apoi momente de aventuri sentimentale acoperind o gamă diversă, de la lirism pur, la cinism de calitate artistică îndoielnică, spre a se întoarce la figurile istorice de altădată și a consemna, în final, cu o simplitate la care doar cei foarte talentați pot accede, moartea lui Marin Preda. „La Mogoșoaia e o zi cu soare. Gura mea e înțeleștată. Mă duc în fața castelului, castelul se oglindește maiestuos în apele lacului Mogoșoaia. N-am ce să mai scriu.“

Privită ca o carte de vacanță, ușuratică din cale-afară, **Romanul Sfintei Mogoșoaia** nu are cum să fie desprinsă din specificul prozei lui Dumitru (Puși) Dinulescu. Nu îi împlinește creația, ci mai curând o desăvârșește. Se va revanșa autorul curând?

julio cortazar:

Menadele

Întinzându-mi un program tipărit pe hârtie crem, Don Pérez mă conduse la fotoliul meu din stal. Rândul nouă, puțin spre dreapta; echilibrul acustic perfect. Cunosce bine Teatrul Corona și știu că are capricii de femeie isterică. Prietenilor mei le recomand să n-accepte niciodată rândul treisprezece, pentru că există acolo un fel de vârtej unde nu pătrunde muzica; și nici la balcon, în stânga, fiindcă, întocmai ca la Teatro Comunale din Florența, unele instrumente dau impresia că se desprind de orchestră, că plutesc în aer, și, astfel, te trezești că un flaut începe să sune la trei metri de tine, pe când restul continuă corect pe scenă, ceea ce poate fi într-adevăr pitoresc, dar foarte puțin plăcut.

Am aruncat o privire pe program. O să avem *Visul unei nopți de vară*, *Don Juan*, *Marea* și *Simfonia a cincea*. N-am putut să nu zâmbesc gândindu-mă la Maestru. Și de astă dată bătrânul vulpoi și-a aranjat programul concertului cu acea insolentă arbitraritate estetică ce presupunea un simț psihologic desăvârșit, trăsătură comună la regișorii de varietate, la pianistii virtuozii și la organizatorii de lupte libere. Numai eu, din pură plictiseală, puteam înghiți un concert unde după Strauss urmează Debussy, și imediat Beethoven, contrar tuturor rânduielilor omenesci și divine. Dar Maestrul își cunoștea publicul, organiza concerte pentru obișnuinții Teatrului Corona, adică pentru lumea placidă și bine dispusă care preferă ceva cunoscut, chiar dacă e rău, în loc de ceva necunoscut, fie și bun, și care cere stăruitor, mai presus de orice, să i se respecte profund digestia și liniștea. Cu Mendelssohn toți aveau să fie în largul lor, iar apoi *Don Juan*, generos și strălucitor, cu teme care se puteau fluiera. Debussy îi va face să se simtă artiști, pentru că nu oricine îi înțelege muzica. Și apoi piesa de rezistență, marele masaj vibrator beethovenian, bătaia destinului la ușă, V-ul de la victorie, surdul genial și, la sfârșit, fuga acasă că mâine avem o groază de treabă la birou.

De fapt, eu nutream o dragoste nemărginită pentru Maestru, care ne-a adus muzică bună în acest oraș fără artă, îndepărtat de marile centre, și unde până acum zece ani nu se depășise stadiul cu *Traviata* și uvertura *El Guarani*. Maestrul a venit aici angajat de un impresar hotărât, și a înființat orchestra aceasta, care se putea considera de mâna întâi. Încetul cu încetul ni i-a relevat pe Brahms, Mahler, pe impresionisti, Strauss și Mussorgski. La început, abonații au bombănit și Maestrul a fost nevoit s-o ia mai ușurel și să introducă în program multe „selecțiuni din opere”; apoi au început să-l aplaude

pentru acel Beethoven aspru și limpede pe care ni-l oferea, iar în cele din urmă ajunseră să-l ovaționeze pentru orice, de cum îl vedeau, ca acum când intrarea lui stârnea un entuziasm ieșit din comun. Însă la început de stagiune, lumea are palmele neobosite, aplaudă cu plăcere, și pe deasupra toți îl iubeau pe Maestru, care se înclina sec fără prea multă condescendență, și se întorcea acum spre instrumentiști cu aerul său de căpetenie de briganzi. La stânga mea stătea doamna Jonatán, pe care n-o cunosc prea bine, însă știu că trecea drept melomană, și care-mi spuse îmbujorată:

- Iată, iată un om care a izbândit ca nimeni altul. N-a format numai o orchestră, ci și un public. Nu-i minunat?

- Da, i-am răspuns cu gentilețea mea obișnuită.

- Mă gândesc uneori c-ar trebui să dirijeze cu fața spre sală, fiindcă și noi suntem într-un fel orchestrații lui.

- Nu mă includeți și pe mine, vă rog. În materie de muzică, în mintea mea e o confuzie regretabilă. Programul acesta, de pildă, mi se pare îngrozitor. Dar greșesc cu siguranță.

Doamna Jonatán mă privi sever și-și întoarse apoi fața, deși, biruită de amabilitate, se îndură să-mi dea o explicație:

- Programul e alcătuit din adevărate capodopere, și fiecare a fost solicitată în mod expres prin scrisori de la admiratori. Nu știți că în seara asta Maestrul își sărbătorește nunta de argint cu muzica? Citiți pe prima pagină a programului, e acolo un articol atât de sensibil al doctorului Palacín.

Am citit articolul doctorului Palacín în pauză, după Mendelssohn și Strauss, care i-au adus, fiecare, Maestrului îndelungi ovații. Plimbându-mă prin foaiere, m-am întrebat o dată sau de două ori dacă interpretarea îndreptătea asemenea dezlănțuire din partea publicului care, din câte știu, nu e prea generos. Dar aniversările sunt marile porți ale prostiei, și-am bănuțit că adepții Maestrului nu erau în stare să-și stăpânească emoția. La bar l-am întâlnit pe doctorul Epifanía cu familia și-am stat cu ei de vorbă câteva minute. Fetele erau roșii la față și agitate, m-au înconjurat ca niște puicuțe puse pe cotcodăcit (mă făceau să mă gândesc la diferite zburătoare), pentru a-mi spune că Mendelssohn fusese colosal, că era o muzică aidoma catifelei sau voalurilor, de un romantism divin. Puteai să-ți petreci viața toată ascultând nocturna, iar schezoul fusese interpretat parcă de mâini de zâne. Beba aprecia mai mult muzica lui Strauss pentru că era viguroasă, un *Don Juan* cu adevărat german, cu sunetele acelea de corn și trom-

bon de care i se făcea pielea d e

găină - ceea ce mi se păru surprinzător de exact. Doctorul Epifanía asculta cu zâmbitoare indulgență.

- Ah, tineretul! Se vede bine că voi nu l-ați ascultat pe Risler, nici nu l-ați văzut dirijând pe Von Bulow. Aceea a fost epoca de aur.

Fetele îl priveau furioase. Rosarito spuse că acum orchestrele erau dirijate mult mai bine decât cu cincizeci de ani în urmă, iar Beba îi interzise tatălui ei orice drept de a știrbi calitatea extraordinară a Maestrului.

- Bineînțeles, bineînțeles, zise doctorul Epifanía. Consider că Maestrul e genial în seara asta. Ce foc, ce pasiune! Eu însumi n-am mai aplaudat atât de multă vreme.

Și-mi arată mâinile cu care s-ar fi zis că tocmai zdrobise o sfeclă. Partea curioasă e că până atunci eu avusesem impresia că, dimpotrivă, Maestrul era într-una din serile în care îl supără ficatul și optează pentru un stil simplu și direct, fără să se dăruie prea mult. Dar eram, pesemne, singurul care gândea așa, deoarece Cayo Rodríguez aproape ca mă apucă de gât când dădu cu ochii de mine și-mi spuse că *Don Juan* fusese colosal și că Maestrul era un dirijor fără seamăn.

- N-ai observat momentul acela în schezoul lui Mendelssohn când parcă în loc de orchestră se aude susur de glasuri de spiriduși?

- Adevărul e, am răspuns, că mai întâi ar trebui să știu cum sunt glasurile spiridușilor.

- Nu fi prost, spuse Cayo înroșindu-se, și-am văzut că mi-o spunea înfuriat de-a binelea. Cum de nu ești în stare să captezi așa ceva? Maestrul e genial, dragă, dirijează mai minunat ca oricând. E de necrezut că poți fi atât de lipsit de sensibilitate.

Guillermina Fontán se îndreptă grăbită spre noi. Repetă toate epitele folosite de fetele lui Epifanía, iar ea și Cayo se priviră cu lacrimi în ochi, mișcați de acea fraternitate într-o admirație care, pentru o clipă, face ca făpturile omenesci să fie atât de bune. Eu îi contemplam cu uimire, pentru că nu izbuteam să-mi explic un asemenea entuziasm; sigur că nu merg în fiecare seară la concerte ca ei, și că uneori mi se întâmplă să-l confund pe Brahms cu Bruckner și invers, ceea ce în grupul lor ar fi socotit drept ignorantă de neiertat. În orice caz, chipurile acelea rubiconde, gâturile nădușite, dorința aceea latentă de a continua cu aplauzele chiar în foaiere sau în mijlocul străzii, mă făceau să mă gândesc la influențele atmo-

sferice, la umiditate sau la petele solare care înrăutățesc de obicei comportamentul oamenilor. Mi-aduc aminte că în clipa aceea mi-a trecut prin cap că poate vreun mucalit tocmai repeta memorabila experiență a doctorului Ox pentru a înflăcăra publicul. Guillermina m-a smuls din cugetare, trăgându-mă violent de braț (de-abia ne cunoșteam).

- Și acum urmează Debussy, murmură în culmea agitației. Dantela aceea fină de apă, *La Mer*.

- Va fi minunat s-o ascultăm, am spus, ținându-i isonul marin.

- Vă imaginați cum o s-o dirijeze Maestrul?

- Impecabil, am lansat eu, privind-o ca să văd cum îmi judeca aprecierea. Era însă clar că Guillermina aștepta ceva cu mai mult foc, căci se întoarse spre Cayo, care stătea și bea sifon ca o cămilă însetată, și amândoi se dedară la o estimare desfătătoare despre cum avea să fie partea a doua cu Debussy, și despre forța grandioasă care se va degaja din partea a treia. Am plecat să dau o raită prin foaier și pretutindeni entuziasmul publicului pentru ceea ce ascultase mi s-a părut emoționant și săcâitor. Un zumzet intens de stup înnebunit mă călca încet-încet pe nervi și, până la urmă, m-am simțit și eu puțin înțebântat și mi-am dublat obișnuita porție de apă minerală Belgrano. Mă cam mătnea că nu intrasem cu totul în joc, că priveam lucrurile din afară, ca un entomolog. Ce să-i faci, așa mi se întâmplă mereu în viață, și aproape că am ajuns să profit de această capacitate a mea de a nu mă implica în nimic.

Când m-am întors în stal erau așezați cu toții la locurile lor, și-am deranjat întregul rând ca să ajung la fotoliul meu. Instrumentiștii intrau pe scenă cam fără chef și mi s-a părut curios că publicul se așezase înaintea lor, avid să asculte. M-am uitat spre balcon și spre galerie; o masă neagră, ca muștele într-un borcan de dulceț. La balcon, în fotoliile de pe laturi, mai separate de celelalte, costumele bărbaților dădeau impresia unor pâlcuri de corbi; câteva lanterne se aprindeau și se stingeau, melomanii înarmați cu partituri își încercau metodele de iluminat. Lumina marelui candelabru din mijloc scădea încet-încet și în întunericul sălii am auzit cum se stârneau aplauzele care salutau intrarea Maestrului. Mi s-a părut straniu felul în care lumina era înlocuită treptat de zgomot și cum unul din simțurile mele intra în joc tocmai când celălalt își acorda un răgaz. La stânga mea doamna Jonatán bătea zdravăn din palme, tot rândul aplauda susținut; la dreapta însă, cu două sau trei fotolii mai departe, am văzut un bărbat care stătea nemișcat, cu capul plecat. Un orb, fără îndoială; am ghicit strălucirea bastonului alb, ochelarii inutili. Numai el și cu mine refuzam să aplaudăm și atitudinea lui m-a atras. Aș fi vrut să mă așez lângă el, să-i vorbesc: cineva care nu aplauda în seara asta era o ființă demnă de interes. Două rânduri mai departe, fetele lui Epifanía își rupeau palmele, iar tatăl lor nu se lăsa mai prejos. Maestrul salută scurt, privind o dată sau de două ori în sus, de unde zgomotul năvălea ca niște vârtejuri pentru a se întâlni cu cel din staluri și din loji. Am avut impresia că-i deslușesc pe chip un aer pe jumătate interesat, pe jumătate perplex; se vede că auzul îi arăta diferența între un concert obișnuit și cel al unei nunți de argint. Se înțelege de la sine că *La Mer* iduse Maestrului niște ovații abia cu o idee mai slabe ca cele stârnite cu Strauss, fapt de altfel explicabil. Eu însumi m-am lăsat furat

de ultima mișcare, cu sunetele-i puternice și imensele tălăzuiuri sonore, și-am aplaudat până m-au durut mâinile. Doamna Jonatán plângea.

- E atât de inefabil, șopti, întorcând spre mine un chip care părea că s-a ivit din ploaie. Atât de incredibil de inefabil...

Maestrul intra și ieșea, cu iscusința-i elegantă și modul acela de a se urca pe podium cu prestața cuiva care e gata să deschidă o licitație. Ceru orchestrei să se ridice, iar aplauzele și aclamațiile se întetiră. La dreapta mea, orbul aplauda ușurel, cruțându-și mâinile; era nostim să vezi cu ce parcimonie contribuia la omagiul popular, cu capul plecat și un aer recules și aproape absent. Strigătele de „bravo!”, care răsună totdeauna răzleț și ca niște manifestări individuale, izbucneau din toate direcțiile. Aplauzele se porniră cu mai multă violență ca la prima parte a concertului, dar acum, întrucât muzica fusese dată uitării și nu se mai aplauda *Don Juan* și nici *La Mer* sau, mai bine-zis, efectele lor, ci numai Maestrul și sentimentul colectiv care învăluia sala, forța ovațiilor prindea să se alimenteze de la sine, creștea tot mai mult și devenea aproape insuportabilă. Iritat, m-am uitat spre stânga; am văzut o femeie îmbrăcată în roșu care fugea aplaudând prin mijlocul stalului și se oprea la picioarele podiumului, practic la picioarele Maestrului. Înclinându-se spre a mai saluta o dată, Maestrul se pomeni cu doamna în roșu la o distanță atât de mică, încât se îndreptă surprins. Dar de la ultima galerie năvăliseră niște bubuituri care-l siliră să ridice capul și să salute, cum făcea rareori, ridicând brațul stâng. Gestul acesta exacerbă entuziasmul, și acum la aplauze se adăugau pocnetele pantofilor bătând în pardoseala balcoanelor și lojilor. Era într-adevăr o exagerare.

Nu era pauză, dar Maestrul se retrase pentru a se odihni două minute, și eu m-am ridicat să văd mai bine sala. Căldura, umezeala și excitația îi prefăcuseră pe cei mai mulți auditori în jalnici creveți nădușiți. Sute de batiste se zbuciumau ca valurile unei mări ce părea o prelungire grotescă a celei pe care tocmai o ascultaserăm. Mulți alergau spre foaier ca să bea în viteză o bere sau o oranjadă. Temându-se să nu piardă ceva, se întorceau, gata să se ciocnească de alții care ieșeau, iar la intrarea principală, spre staluri, domnea o confuzie remarcabilă. Nu se stârneau însă certuri. Lumea se simțea pătrunsă de o bunălătată înfinită, era mai degrabă un fel de relaxare sentimentală în care se întâlneau frățește cu toții și se recunoșteau. Doamna Jonatán, prea grasă ca să poată face manevre pe locul ei, înălță spre mine, stând în picioare, o față extrem de asemănătoare cu o ridiche. „Inefabil”, repeta. „Atât de inefabil”.

Aproape m-am bucurat de întoarcerea Maestrului, fiindcă mulțimea aceea din care făceam iremediabil parte îmi provoca un sentiment între milă și dezgust. Din toată omenirea de acolo, instrumentiștii și Maestrul păreau singurele ființe demne. Se adăuga și orbul, la câteva fotolii de mine, țepăn și fără să aplaudă, cu o atenție încordată și fără cea mai mică urmă de oboseală.

- *A Cincea*, îmi mozoli în ureche doamna Jonatán. Extazul tragediei.

M-am gândit că părea mai curând un titlu

de film, și-am închis ochii. Poate căutam în clipa aceea să fac front comun cu orbul, singura făptură în masa gelatinoasă care mă înconjură. Începusem tocmai să văd luminițe verzi străbătându-mi pleoapele ca niște rândunele, când prima frază din *A Cincea* căzu asupra-mi ca o pală de excavator, obligându-mă să privesc. Maestrul arăta aproape frumos, cu chipul fin și vigilent, făcând să-și ia zborul întreaga orchestră care zbărnăia cu toate motoarele. În sală se așternuse o liniște adâncă, urmând fulgerător aplauzelor, ba chiar cred că Maestrul și-a pornit mașina înainte de terminarea ovațiilor. Prima parte trecu peste capetele noastre cu focurile și simbolurile sale, cu facila și involuntara-i atracție. A doua, magnific dirijată, răsuna într-o sală unde aerul dădea impresia că e incendiat, dar era un incendiu invizibil și rece, care ardea dinlăuntru în afară. Aproape nimeni n-a auzit primul strigăt, fiindcă a fost înăbușit și scurt, dar cum fata se afla exact în fața mea, convulsia ei m-a surprins și totodată am auzit-o țipând, între niște acorduri puternice de instrumente de metal și lemn. Un strigăt sec și scurt, ca acela provocat de spasmul dragostei sau de isterie. Capul îi căzu pe spate, pe ciudatul licorn de bronz de pe fotoliile Teatrului Corona și, în același timp, picioarele ei loveau cu furie pardoseala. Maestrul încheie partea a doua și trecu direct la a treia; m-am întrebat dacă un dirijor poate auzi un strigăt din stal, prins cum se afla în primul plan sonor al orchestrei. Fata din fotoliul dinaintea mea se înclina acum încet-încet și cineva (poate maică-sa) o ținea mai departe de braț. Eu aș fi vrut să dau o mână de ajutor, dar e o harababură întreagă să te amesteci în ce se întâmplă în rândul din față, în plin concert și fiind vorba de oameni necunoscuți. Am vrut să-i spun ceva doamnei Jonatán, în sensul că femeile sunt mai indicate să se ocupe de astfel de crize, dar stătea cu ochii ațintiți spre spatele Maestrului, răpită de muzică; mi s-a părut că îi strălucea ceva sub gură, pe bărbie. Brusc am încetat să-l mai văd pe Maestru, deoarece spinarea rotundă a unui domn în smoking se ridica în rândul din față. Era foarte ciudat că cineva se ridica tocmai în mijlocul unei părți de simfonie, dar tot ciudate erau și strigătele acelea și indiferența oamenilor față de fata isterică. Ceva ca o pată roșie mă sili să mă uit spre centrul stalului, și-am văzut-o iar pe doamna care dăduse fuga să aplaudă la picioarele podiumului. Înainta încet-încet, aș fi zis că pe furiș, deci își ținea trupul drept; era însă vorba mai curând de aerul mersului, o avansare cu pași lenți, hipnotizați, ca cineva care se pregătește să facă un salt. Îl privea țintă pe Maestru și-am văzut pentru o clipă lumina emoționată din ochii ei. Un bărbat ieși dintre rânduri și se luă după ea; acum se aflau în dreptul rândului cinci și li se alăturau alte trei persoane. Muzica era pe sfârșite, năvăleau primele acorduri finale ample, dezlanțuite de Maestru cu o duritate splendidă, ca niște mase sculptate ivite dintr-o dată, înalte columne albe și verzi, un Kamak de sunete prin al cărui naos înaintau lent femeia în roșu și cei care o urmau.

În românește de
Tudora Șandru-Mehedinți

literatura lumii

ion crețu

Cei mai mulți caută, și găsesc, cauze ale decăderii cărții din interesul publicului larg în afara cărții: în concurența televiziunii, a cinematografului, a industriei de divertismente, în genere. Înțelegând aici și sportul, care s-a transformat dintr-un mijloc de întreținere a sănătății, de fortifiere a organismului în spectacol. Până la urmă, chiar și o terasă de cartier unde poți sta la o bere cu prietenii până noaptea târziu a devenit un pericol în drumul cărții către cititor. Firește, toate acestea: televiziune, cinematograful și celelalte, sunt concurenți serioși pentru carte. Dar oare cartea este la înălțimea provocării? În alte țări, cu o puternică industrie a divertismentului, cartea face încă rețetă. Dintr-o recoltă de câteva sute/mii de romane care se publică într-un an juriile reușesc să aleagă 4-5 titluri meritorii, și unul bun, chiar foarte bun. Probabil că o privire asupra celor patru factori care constituie reprezentarea geometrică a industriei cărții: autorul, editorul, criticul și cititorul ne va lămurii mai bine cum stau lucrurile.

Autorul reprezintă, așa spune eu, principala verigă slabă a lanțului. Cu foarte puține excepții, autorul are despre sine o idee obsoletă, total anacronică, de un romantism păgubos. Și astăzi, la început de Mileniu 3, autorul român se imaginează un fel de Chatterton, care se sacrifică, dintr-o chemare nobilă, pe altarul literaturii. El continuă să fie străin de ideea de confort (chiar ostil ei), de disciplină de lucru, de eficiență. El produce instinctiv, așa cum viermele de mătase produce mătase. Se uită, sau se ignoră, faptul că marii baroni (sic!) ai literelor franceze în secolul al 19-lea erau oameni de lume - de la Chateaubriand la Hugo și de la Goethe la Byron. Iar cei care nu se născuseră cu un cont substanțial în bancă își croiau un drum în viața literară, cum a făcut-o Balzac, după exemplul lui Napoleon: cu bărbăție, cu îndrăzneală și caracter. A purta baston cu măciulie de aur și haine de comandă cusute la cel mai bun croitor parizian nu era nicidecum un lucru de ocară. Din contră. Acești literati trăiau în mijlocul societății pe care o așezau în centrul operei lor. Astăzi, cel puțin la noi, scriitorul este o figură marginală, mai mult sau mai puțin boem, dispus să contrarieze prin inadecvare societatea care face imprudența să-i deschidă ușa. "Laboratorul de creație" care purta, înainte de '89, numele de "Doamna Candrea" - un restaurant cu o oarecare ținută, totuși, frecventat de crema literelor noastre - s-a transformat în Terasa de la Muzeu, o speluncă plină de ifose.

În domeniul teoretic, de la textul lui Nathalie Sarraute, care a pus romanul pe alte baze (pentru un timp măcar), nimic nou, cu adevărat nou nu s-a produs. Fiecare scrie cam cum îl taie capul. A fost moda Hemingway, apoi voga Faulkner, după care fazonul García Marquez. Mereu, începând cu anii '50-'60, a existat o "locomotivă" care a tras după sine trenul internațional ale literaturii. (Un vagon din această lungă garnitură a fost cel românesc.) Astăzi, te uiți în jur și vezi tot atâtea maniere de a scrie câți autori există. În principiu, asta nu este neapărat un defect. Dar, așa cum se întâmplă în orice domeniu de activitate supus economiei de piață, sectoarele "neproductive" își restrâng activitatea ori/și se închid. Romanul este, la noi, unul dintre aceste sectoare. Reușitele, nu vorbesc despre anul în curs, ci pe

Îndepărtarea de carte (II)

parcursul unui deceniu, sunt infime. Datorită disproporției dintre cantitatea de muncă încorporată și rezultatul financiar (eventual) derizoriu se preferă poezia. Grigore Traian Pop și-a propus, mai în glumă mai în serios, să întocmească o antologie a 1001 poeți debutati după 1989 și cred că este aproape de final.

În condițiile descrise mai sus, scriitorul român contemporan este un târâie brâu, duce o viață de azi pe mâine și, măcinat de grijile zilnice, privește scrisul ca pe un nobil blestem. Unii se seamănă cu această stare de damnat, alții își trădează vocația, atâta câtă e, și intră într-o afacere sau alta în speranța că într-o bună zi vor reuși să revină în fața mesei de lucru și a paginii albe. Ceilalți se aranjează cum pot.

Având o viziune vetustă asupra scrisului, literatorul nostru se declară preocupat numai de ce se întâmplă în amonte de tipar. Aceasta, în ciuda faptului că orice editor te va asigura cu tot cinismul de rigoare că scrisul este cel mai puțin important la o carte. Iar când se vede cu volumul publicat, scriitorul crede cu toată ființa lui că l-a prins pe Dumnezeu de-un picior. Convinș că timpul îi va face dreptate, că îi va rezerva un loc pe polițele generoase ale istoriei literaturii, el adoarme cu zâmbetul pe buze. Faptul că respectiva carte este dorită pe piață, răspunde unei necesități, este difuzată și citită nu-l interesează nici cât negrul sub unghie. Opinia favorabilă a unor amici, *The Happy Few*, și câteva cronici de complezență sunt suficiente pentru a-i justifica eforturile și a-l îmboldi să persevereze.

Scriitorul român, după opinia mea, este descalificat *qua scriptor*. (Firește, nu am în vedere excepțiile.) El se află tot în situația profesională a confracților din secolele/mileniile trecute, de acum câteva decenii când, „a avea chemare” se dovedea suficient ca să-ți justifice aspirația la gloria literară. La noi, în conti-

meditații contemporane

nuare, scriitorii se nasc, nu se fac. "Dacă are talent, va reuși!" - este și azi cuvântul de ordine. Această profesie cu mii de secrete, cu zeci de fațete, se fură, așa cum fură țiganul meseria de muzicant; de muzicant, care se deprinde după ureche, și nu de muzician - care se învață, se studiază. În alte părți, scriitorii cei mai buni (sau, oricum, cei cu har pentru cariera didactică), au catedre de *creative writing* unde predau arta de a scrie poezie, roman, teatru, istorie, *nonfiction* etc. Acolo, scrisul este privit și tratat ca o profesie cât se poate de serioasă. Cum și este, în realitate. Acolo se învață cum se face un dialog, cum se construiește un personaj, cum se montează o intrigă, cum se tranșează o tramă. Acolo se face o punere în temă cu uneltele de bază ale scriitorului, cu cerințele pieței, cu timbrul distinct al marilor maeștri. Un asemenea *training* nu te ferește de mediocritate și nu reprezintă nici pe departe o garanție a succesului, dar te pune la adăpost, cel puțin, de căutările sterile, de drumurile bătute, de stângăciile, de diletantismul dezolant, de lipsa de aderență la realitățile zilei de care sunt marcate marea majoritate a cărților scrise de autorii români. În apus, universitatea și-a deschis larg porțile scriitorilor unde, în schimbul unor cursuri de *creative writing*, sunt feriți de mizeriile vieții. Cu excepția unui Cărtărescu (București), Bodiu (Brașov), Pantea (Alba Iulia), Micu (Constanța) nu-mi vin în minte alți scriitori acceptați în Alma Mater, dar nu ca scriitori. Înainte de '89, redacțiile revistelor jucau acest rol de umbrelă socială. Acum și această pavază minimă a dispărut, lăsând scriitorul de izbeliște. Cred că se impune o reformă în această privință.

Dacă socotim că literatura română postbelică a avut nevoie de 13 ani - din '47 până în '60 - pentru a da semne încurajatoare de revenire la normalitate, astăzi, după tot atâtea ani, personal, nu văd nici o lumină la capătul tunelului. Reușitele, puține, țin de domeniul excepției și nu constituie deloc o promisiune că mâine va fi mai bine.

Poezii în capodopere

alese și traduse de **grete tartler**

Hans Magnus Enzensberger (n. 1929)

De ce mint poeții - alte motive

Deoarece clipa în care rostești vorba „fericită” nu e nicidecum clipa cea fericită.
Deoarece înșetatul setea nu-și poate rosti.
Iar cuvintele „clasa muncitoare” n-apar niciodată la clasa muncitoare.
Deoarece disperatului nu-i place să spună „sunt disperat”.
Deoarece orgasmul și - „orgasmul” nu se pot suprapune.
Deoarece muribundul, în loc să afirme „mor”

nu scoate decât un sunet mat pe care nu-l înțelegem.
Deoarece viii împuie urechile morților cu veștile lor de groază.
Deoarece versurile vin toate mult prea târziu
Sau mult prea devreme.
Prin urmare pentru că unul e mereu altul, mereu un altul e cel ce vorbește, iar acela despre care e vorba tace.

alina boboc

Neantul de mătase

mâna (neîmplinitul pictor Ulrich) sau vântură-lume (cum este O'Mara).

Ajunge șef de personal la o companie telegrafică pe care el o numește cu ironie și dezgust „cosmodemonică” sau „cosmococică” și de unde își dă demisia, cu o satisfacție greu de imaginat, în momentul când hotărăște că trebuie să devină scriitor, ceea ce, crede el, nu-i mai permite menținerea unei slujbe.

Din acest punct începe practic „acțiunea” cărții. Personajul se rupe cu bună știință de realitate sau, mai bine zis, o ignoră, pentru a-și putea construi propria lume interioară, populată deocamdată doar cu niște lecturi bune și cu dorința de a scrie. Pentru ca această lume a lui să se îmbogățească, este nevoie de un drum lung și deloc ușor, lucru de care este deplin conștient (știe că va scrie prima carte după vârsta de patruzeci și cinci de ani, în timp ce prietenul MacGregor îl ironizează: „amână până la saizeci”). Tot ce contează este optimismul debordant chiar și în situații financiare dezastruoase, când prietenii se străduiesc să-i ofere slujbe pe care el le refuză pe rând. Comfortul psihic pe care și-l pregătește este tulburat de un singur lucru: neputința subiectivă de a-și vedea fetița dăruită de Maude (una din cele cinci soții ale lui). La această senzație de confort contribuie imens Mona, actuala soție, care cunoaște arta de a face bani în limita posibilităților ei de fostă dansatoare de club, derobându-l lungi perioade de timp pe Val (cum îi spune ea lui Henry, de când se hotărâse ca nici ea să nu se mai numească Mara) de grijile materiale.

Cu toate acestea, adesea cuțitul ajunge la os și personajul trebuie să lase deoparte dorul călătoriei, atracția Europei de care e bântuit și să se consume în tot felul de activități meschine din care ies câțiva dolari: o ajută pe Mona să-i vândă mici poeme prin baruri, semnate cu numele ei din rațiuni comerciale, vând bomboane străine împreună, el vinde cărți și ziare, își deschid într-un subsol o speluncă falimentară în scurt timp, își tapsează prietenii de bani (orice sumă, cât de mică, este bună), călătorește spre sud cu autostopul, fără un cent în buzunar, în căutarea pământului făgăduinței unde mirajul este repede spulberat, face foamea sau mănâncă produse parțial alterate, schimbă mai multe locuințe, lăsând peste tot datorii la plecare ș.a.m.d.

Situat pe aceste coordonate, la vârsta de treizeci de ani, Henry Miller știe că va deveni scriitor. Calea însă nu este luminată, iar el se află într-o perioadă de căutare, de frământări, începută printr-o masivă documentare, fie din cărțile citite prin bibliotecile publice sau împrumutate, fie pur și simplu din viață: discuții cu prieteni, observații, studiu de caractere sau chiar prin logos. Cunoscut între intimi ca un bun povestitor, Henry este solicitat sau incitat adesea să vorbească despre o anumită temă sau despre nimic. Astfel, se lasă prins în propriul verbai, se miră de frazele lui și simte că unele din ele i „se coc” în minte pentru cartea pe care o va scrie. Foamei de mâncare și de sex, prezentă în volumele anterioare, i se alătură aici, exprimată obsesiv, foamea de creație.

Pentru el, scriitorul este un tip „zărghit”, „un pugilist” care „depune atâta energie cu partenerul imaginar”, un jongleur pentru care „cuvintele săltau vîi ca mingile, le puteai readuce, le făceai să ți se supună, le puteai

schimba cu alte mingi”. Însă pentru a ajunge scriitor, este nevoie de un antrenament concretizat într-o „orgie de documentare, de scotocire, de scormonire”, „deoarece creația e joc și jocul e dumnezeiesc”. Dar deocamdată, într-o discuție cu prietenul O'Mara mărturisește dezarmat: „nu știu cum să scriu. Nu încă!”. Actul de a scrie cărți, nu „porcărele”, este mult mai complex și presupune nu numai antrenament și joc, ci și o anumită expresie lăuntrică, talentul care trebuie să dospească înainte de a se materializa: „ceea ce ai reușit să transmiți hârtiei pare doar o fracțiune infinitezimală din ceea ce ai scris în mintea ta”. Pentru el, acest

talent ține de o muzică interioară, la care face referire adesea: „Era ca și cum ar fi răsunat două melodii cântate simultan: una pentru uzul meu privat, cealaltă pentru urechea publică. Marea performanță era să strecori în melodia publică o firavă esență din neîncetata melodie lăuntrică”. Constatarea este făcută în prezentul narativ, adică la mai bine de douăzeci de ani de timpul evenimential al fazei de asumare a opțiunii scrisului. Sesizează „acea desăvârșită muzică specifică lui Dostoievski” și în general manifestă o sensibilitate deosebită pentru detectarea muzicalității lingvistice (a unei limbi ca atare, a scriiturii unui autor, a zgomotelor dimineții la o fermă, unde „ca un spirit duș sau un elf, ascultam din nou cântul imemorial al omului primitiv”).

Dacă pentru cei din jur „arta scrisului ținea de magie”, pentru el este un drum existențial, netezit de cât mai multe lecturi solide (Dostoievski, Nietzsche, Spengler, Elie Faure, între preferații), până când „voi deveni și voi rămâne unul cu creația mea”, adică o „stâncă fericită”. Iar în ziua Judecării de Apoi, „dacă voi fi întrebat: «Ți-a plăcut sejurul pe pământ?» - voi răspunde «Viața mea a fost o lungă răstignire trandafir»”.

Publicul românesc se poate bucura de cunoștința cu Henry Miller (1891-1980) începând cu anii '90 ai secolului trecut, când cărțile sale sunt rînd pe rînd traduse și ajung în circuitul de librărie. Scriitor american cu fibră nemțească, Henry Miller își publică o parte importantă a operei mai întâi în Franța pentru că în America un puritanism exagerat făcea imposibil acest lucru. Mult timp, lui Henry Miller i se reproșează imoralitatea scrierilor și numele lui este asociat cu pornografia din cauza sexualității marcate și a limbajului crud, obscen, prin care această capătă expresie în paginile cărților sale.

Între volumele care l-au impus și care au fost traduse și în românește pot fi pomenite: *Quiet Days in Clichy*, *Tropic of Cancer*, *Black Spring*, *Tropic of Capricorn*, *The Air-conditioned Nightmare*, *Sexus* și *Plexus*. Ultimele două, împreună cu *Nexus* (care se află în curs de apariție datorită cunoscutei traducătoare a lui Henry Miller, Antoaneta Ralian) alcătuiesc trilogia *Rosy Crucifixion*, piesă de rezistență a operei autorului.

Dacă în *Sexus*, ca și în celelalte cărți ale sale, aproape că nu există pagină fără sex (în gând, în faptă, în senzații descrise într-un limbaj impudic, argotic și totodată interesant), în cartea de față, *Plexus* (București, EST, 2002, 715 p.), această preocupare este aproape absentă, redusă la foarte rare și vagi trimiteri. Aici, personajul Henry Miller își observă procesul de evoluție interioară pe calea dorinței de a scrie care până la sfârșit nu se materializează decât în mici compoziții (poezii, povestiri, articole) generate de rațiuni financiare.

Deși nimic năucitor nu se întâmplă în

cartea străină

aceste câteva sute de pagini, personajul narator (subiect și obiect de studiu) rămâne interesant prin felul cum reușește să mențină trează atenția cititorului. Astfel, el își spune povestea personală, mizând foarte mult pe alternanța planurilor narative: amintiri din copilărie și adolescență sunt amestecate cu fragmente din prezent, cu întâmplări recente, cu ample

presțiuni sau cu vise povestite pe larg. Acest joc de-a acronia combinat cu atracția pentru detalii fac deliciul cărții. Astfel, cititorul poate afla despre personaj că este fiu de croitor, că și-a petrecut copilăria în Circumscripția 14 din New York, unde a învățat de mic să înjure cât mai colorat și să se bată. În răstimp, își ajută familia, livrând la domiciliu costume de comandă sau făcând mici treburi gospodărești. Amintirile despre părinți ocupă un loc important în sufletul personajului, însă ele nu sunt însoțite de afectivitatea caracteristică: își evocă mama ca pe o ființă rece, care-i refuza adesea micile solicitări de copil, îi nega alte amintiri, dădea jucăriile lui rudelor mai mici (de pildă, bicicleta pasată unui văr) și în general manifesta dezaprobare și neîncredere față de comportamentul sau preocupările fiului. Tatăl, cu viciul beției, pare să fie ceva mai aproape de sufletul lui Henry măcar prin străduința de a-l înțelege și de a-i respecta dorințele (inclusiv pe aceea de a scrie).

Cu o adolescență prelungită până după vârsta de douăzeci de ani, se înconjoară de prieteni de diferite grade (între cei mai apropiați, sunt George Marshall și MacGregor) și raționalități (rar americani, în schimb evrei, polonezi, nemți, olandezi ș.a.). toți cu ocupații extrem de variate: pictori, negustori, muzicieni, medici, diplomați, artiști de orice fel și de toată

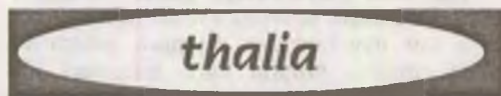

maria iaiu

Despre duduile care scriu din auzite

Știm bine că din cultură nu se câștigă! Știm la fel de bine că, după 1989, paginile culturale ale ziarelor au fost luate cu asalt de către studenți sau de către unii abia ieșiți de pe băncile facultăților, cam necoptți și neavând prea multe în comun cu ceea ce urmau să facă. Din lipsa fondurilor, se presupune, erau acceptați așa cum se găseau. Sau din lipsă de respect pentru intelectuali și creatori, putem deduce noi la o adică. De fapt, citim asemenea pagini cel mult pentru amuzament. *Candoarea* duduilor care scriu oricând și despre orice este, adesea, fără margini. În ceea ce privește teatrul, acestea confundă cu ușurință numele autorilor cu cele ale regizorilor sau ale regizorilor între ele. Cât despre numele actorilor, fiind vorba de mult mai mulți, nici nu putem avea pretenția să le rețină pe toate! Nu cunoaștem criteriile (altele decât cele pomenite mai sus) după care sunt selectate *duduile scriitoarese*. Poate doar să fie vorba de vreo relație mai aparte cu vreun om al zilei, al ziarului... Nu știm, nu afirmăm!

Dar nu pot să nu mă-ntreb, totuși, artistul de pe scenă cu ce va fi fost greșit? Am citit, mai deunăzi, despre premiera cu **O scrisoare pierdută**, regizată de Grigore Gonța, că ar fi fost realizată de Alexandru Tocilescu, sau că **Iluzia comică** a lui Alexandru Darie ar "aparține" lui Alexandru Tocilescu. Și asta încă n-ar fi nimic. Știm doar cum se scriu articolele la cotidiene: pe un colț de masă, cu frica în sân că nu

isprăvești cronică până la închiderea ediției. Mai tragic este faptul că publicații așa-zis de cultură "recurg" la aceleași dudui *inocente*, lăsându-le să se "răsfete" pe pagini întregi cu "scrieri" despre spectacole și festivaluri pe care nici nu au apucat să le mai vadă. Ar fi și greu să le cuprindă pe toate, *ocupate* cum sunt! Căci duduile în cauză scriu mult, teribil și despre toate evenimentele. Au mână sigură, doar cultură mai puțină! Au aplomb și mult entuziasm, însă nu și scrupule. Pentru ele, *deontologia* este o sintagmă necunoscută,

deși o folosesc des, fiindcă sunt și *prețioase (ridicole)* în exprimare.

Cel mai mare haz (de necaz) îl poți face, așadar, când citești elucubrațiile unor dudui care nu se mai străduiesc să cunoască faptele despre care se exprimă. Așa se face că, acum mai multă vreme, am citit, în "Observator cultural", două (pseudo)articole înșăilate de două domnișoare (nu le dau numele pentru că nu doresc ale face mai celebre decât sunt) despre **Capul de... Regizor, Gala Tinerelor Generații** de la Buzău, cărora le-a fost mult mai simplu să scrie fără să știe... Una dintre ele a poposit, totuși, pe meleagurile buzoiene. preț de câteva ore, cât să ne dea binețe. cealaltă - nici atât! Păreau însă extrem de "documentate" și de "docte", deși festivalul se afla la prima ediție. Una vorbea despre "găști" și "gășcari", cealaltă făcea o descriere "amănunțită" a manifestării în vreme ce privea afișul. Curat clarvăzătoare! Nu vreau să analizez mai mult fenomenul. M-am gândit îndelung dacă să dau vreo atenție acestor domnișoare, mai ales că făceam parte din echipa de organizatori *drastic incriminată*. Le pomenesc, totuși, acum, târziu după consumarea evenimentului, mai ales din lipsă de ceva mai bun (stagiunea e închisă!). Prin urmare, ca să umplu și eu pagina. Dar și ca să atrag atenția! Cui?! Dumnezeu știe! Poate măcar celor care conduc revistele de cultură...

Impul și spațiul capătă dimensiuni neobișnuite, atunci când percepția asupra lor aparține unui insomniac. Adică unui om care, asaltat de obsesii, clișee, stereotipuri, frici ancestrale, în contact cu o realitate alienată, își pierde brusc somnul. Nu cred că există dramă mai mare, decât aceea de a fi lucid în fiecare clipă a zilei și a nopții. Așa se întâmplă cu eroul principal din filmul **Insomnia**, detectivul Will Dormer. În cazul lui, insomnia nu este doar un aspect al unei patologii a sistemului nervos central sau reacția la degradingolada din jur, ci un mod de a exista. Faptul că detectivul Dormer, interpretat de unul dintre cei mai talentați actori ai tuturor timpurilor, Al Pacino, este trimis în îndepărtata Alaskă pentru a rezolva misteriosul caz al unui criminal în serie,

Ciudatele viziuni ale unui insomniac

irina budeanu

umanității din om. Cu toate că de cele mai multe ori, cazurile sale au fost elucidate, Dormer realizează neputincios că Răul este ubicuitar și omniscient. Îl tulbură peste măsură această descoperire, și singura lui formă de apărare împotriva anomaliei și anormalității este insomnia. Împreună cu partenerul său și o frumoasă polițistă (interpretată de Hilary Swank, actrița-revelație din filmul **Băieții nu plâng**, pentru care a primit un Oscar), el va intra în labirintul întortocheat al minții criminalului, interpretat de un alt mare actor, Robin Williams. Deși, de-a lungul timpului, a ajuns una dintre eminențele cenușii ale detectivilor americani, Dormer este manipulat de mintea diabolică a criminalului. Iar insomniei care-l chinuie îi va cădea victimă. Cele mai mici detalii ale vieții devin hotărâtoare în noua sa viziune asupra universului. O viziune deformată, convulsivă, nesigură, paradoxală. Chipurile oamenilor, sunetele, locurile prin care trece, se metamorfozează ciudat ca într-o nuvelă de Kafka. Devine prizonierul insomniei și exercițiul de luciditate îl va tortura, până la desfigurare. Or, psihopatul cu aparențe de normalitate, dar care ucide adolescente, a intuit repede slăbiciunea

detectivului și se va juca cu emoțiile sale. Este adevărat, filmul se înscrie destul de mecanic în rețeta hollywoodiană a thrillerului psihologic, și regizorul nu ne surprinde nicidecum cu inventivitatea lui. Supărător este și clișeuul cu polițistul al cărui colaborator apropiat este ucis (colaboratorul este interpretat de Martin Donovan), iar remușcărilor șefului nu mai conțenesc. Sunt însă câteva scene memorabile. Un exemplu ar fi cel în care Al Pacino aleargă pe șosea cu mașina, spațiul începe deodată să se curbeze, imaginile se distorsionează, peisajul se fragmentează iar omul se descompune precum o pictură de Chirico sau Dalí. Aici, trebuie remarcată știința cameramanului Wally Pfister care filmează din cele mai bizare unghiuri

Insomnia - rulează în această săptămână pe ecranele bucureștene - este de parte de a fi un film de referință. Dar faptul că într-o poveste devenită de mult timp loc comun, eroul pozitiv îl învinge pe cel negativ, se află distribuiți doi mari actori salvează pelicula de la un eșec răsunător.

arta filmului

unde timpul și spațiul au alte dimensiuni, unde lumina soarelui este o raritate și întunericul domină, este pentru regizorul Christopher Nolan doar un pretext. Nu din cauza schimbării de fus orar, își pierde eroul poveștii starea de veghe, ci neliniștea care i-a cuprins sufletul îl distruge. O neliniște ce s-a insinuat an de an, afectându-i în profunzime fiecare fibră a ființei. El se află la sfârșitul unei strălucite cariere, dar a văzut atât de multe lucruri monstruoase, a avut de rezolvat atâtea cazuri abominabile, încât începe să se îndoiască asupra

mariana ploae-hanganu

Imperialismul lingvistic

misionari, rolul lor de promotori ai limbilor, este asumat astăzi de cântăreții de muzică pop. Este de necontestat faptul că prin intermediul publicității, al radioului și televiziunii se realizează o difuzare sistematică a muzicii engleze, dar mai ales americane, a filmelor de tip "western", filmului polițist sau "horror", mai ales printre tineri. În felul acesta, modul de viață american influențează, condiționează chiar, mentalitatea europenilor care își vor construi în viitor identitatea lor culturală nu pe tradițiile proprii lor societăți, ci mai ales pe cele ale unei societăți create în altă parte. Dacă la aceasta adăugăm faptul că engleza este prin excelență limba universală a tehnicii - de la transporturile aeriene, la informatică sau armament -, că, printr-o politică abilă, Statele Unite atrag cercetători de calitate din toată lumea, nu ne mai miră primatul limbii engleze în universitățile europene, în publicațiile din sectorul tehnic și științific, în viața noastră de toate zilele.

Sociologii și politologii au semnalat nu o dată, faptul că omenirea se îndreaptă cu pași repezi către un fel de supra-cultură, sinteză a tuturor culturilor regionale, unde vor fi estomate diferențele: popoarele europene trebuie "să se topească" în mari ansambluri economice, culturale și lingvistice. Este vorba de așa-numitele *melting-pot* prin care nu vrea să se recunoască

dreptul la diferențiere. Ideologie sau mit, partizanii acestei idei pretind că vor construi "societățile de vârf", că vor forma latura comercială a umanității, că dețin deja unicul model destinat să fie impus lumii prin asimilarea și eliminarea tuturor celorlalți, considerați învechiți sau inferiori. "Noua ordine" se prezintă ca o formă unidimensională axată pe un singur principiu economic (comerțul produselor de bază, fondul comun de stabilizare, transfer de tehnologie, reforma sistemului monetar internațional etc.), având, bineînțeles, o singură limbă de comunicare. Tot specialiștii arată că la baza noii forme de guvernare se află vechea filozofie științistă a secolului al XVIII-lea; ea s-ar afla la originea principalelor mituri răspândite astăzi în lume.

Critica pe care am făcut-o imperialismului lingvistic și noii ordini economice nu înseamnă că poziția noastră este contrară mondializării raporturilor sociale, economice sau lingvistice, ci are rolul doar să atragă atenția asupra consecințelor invaziei lingvistice dintre care cea mai importantă este aceea a pierderii identității culturale. Despre acest subiect, în numărul viitor.

Esti singur cu tot ceea ce iubești Novalis

lipsei ei, când doar așteptarea ca unic semn al dragostei e alături în lumea în care doar visătorii trec singuri/ renăscând într-o zi din lumină (încoronez inima...).

Dincolo de universul în care iubirea stăpânește, în poezia lui Nicolae Corlat mai este o lume paralelă, a blazării, suferințelor fără trup, în care poezia foșnește prin livezi lovindu-și aripile de pietre (acum chiar poți...) și amintirile-acea pământului (Hil, I). Dar mai puternică este lumea bucuriei, în care poți murmura numele iubitei în văzduh, poți să-i trimiți gândul însoțit de flori/ precum frunza dorința spre lumină (Bucuria, I) și poți fi singurul pământean pentru că și numai cu gândul la Ea râuri de lumină dau sens existenței (Bucuria, III). Iubirea este la Nicolae Corlat un fapt mirabil, o stare și nu ceva fiziologic, disecabil, re-construibil aidoma unui puzzle în care poți vedea frânturi de zâmbet lângă săruturi de odinioară. Este o ardere continuă, situarea, uneori, în durere fiind aproape firească, dar nu căutată, fără ancorarea la țărmașul simțurilor, cu irizări, care se lasă (cu grijă) întrevăzute, ale unei neliniști în care bucuria de acum ascunde umbrele sfârșitului. Este, în final, o poezie construită pe scenariul unui joc între împlinirea care se lasă întrevăzută într-un evanescent prezent și agonia, cu irizările himerice ale sfârșitului care înseamnă căderea în noaptea lipsei Ei. Uneori, Ea pare o *imago* maniheistă a acelui *chip de lumină* care reprezintă, în fiecare dintre noi, propriul spirit. Uneori.

Se vorbește mult de o conștiință a unei saturații, încorsețurilor limitative prin prestigiul, rezonanța numelui, calitatea operelor care ne preced. Poezia, voi continua să cred, are însă darul de a nu se lăsa continuu strivită de muntele trecutului, nici de al augustinianului prezent în drumul lui spre a deveni trecut. Muzele pot zâmbi mai des în versuri și, să nu uităm, toate religiile cunoscute au ca scop sublimarea omului și deplângerea, într-o formă, a victiei lui limitate. Toate în afară de cea a poeziei.

Dar, nu-i așa, numai inițiatii văd chipul trecerii într-o lume în care metafizica se-ntoarce (Hil, I).

Într-una din rubricile noastre anterioare am folosit expresia, consacrată deja în studiile de specialitate, "imperialism lingvistic". Vom insista în cele ce urmează asupra ei, explicitându-i conținutul și analizând consecințele invaziei lingvistice.

Într-un articol din 1979, intitulat *Viitorul englezei ca limbă mondială*, autorul, profesor la Institutul de Știință și Tehnologie de la Universitatea din Manchester, vorbește pentru prima oară despre "imperialismul lingvistic", analizând fenomenul sub diversele lui aspecte de-a lungul timpului. Limbile europene, în special portugheza, spaniola, flamanda și apoi engleza au realizat în secolele trecute, începând cu secolul al XV-lea, prin intermediul cuceririlor "de dincolo de mări", cum erau denumite, colonizarea teritoriilor respective prin intermediul misionarilor. După părerea autorului studiului citat, "imperialismul de tip colonial" este înlocuit în zilele

conexiunea semnelor

noastre de un "imperialism de tip economic" care, pe plan lingvistic, urmărește același obiectiv, acela de a crea piețe întinse și omogene. Barierele lingvistice și culturale ar constitui atunci obstacole mai mari sau mai mici care ar împiedica buna funcționare a unei economii cu caracter multinațional. Atâta timp cât Statele Unite continuă să fie numărul unu în materie de comercializare a artei, iar *Wall Street* și *City of London* sunt centrele financiare ale lumii, limba engleză, mai precis anglo-americană, s-a impus de la sine ca principala limbă de comunicare și nu are prea curând neșansa de a pierde acest loc. Cât despre

Dualismul sinelui sau singur pe un țărmaș cu dragostea

marius chelaru

Când citesc din poezia lui Nicolae Corlat capăt o cheie tainică, uitată în inima mea, păstrată pentru asemenea prilejuri, care îmi deschide prin timp poarta către regatul truverilor, și pe tema versurilor lui Phibaut de Champagne: „Douce dame, s'il vos pleroit un soir/ M'avriez vous plus de joie don" iud armonia versurilor din *Bucuria*, ca un dorit sau model de construcție, genează a pasiunii, a ubirii. Am adunat prea multe nopți în mine/ mi-s iele cețoase (Părăginiri), Nu-mi pot ierta singurătatea/ tu îți culci visele laolaltă cu moartea Destin) iubito gândurile îmi părăsesc trupul/ mă eagăna ca o boare dinspre lumină spre întuneric Către țara Luanei) - linii ale unei caligrafii a roștii dintr-un univers apropiat chiar de căutarea uminii a misticului Giraut de Bornheil. De altfel, există în Luana un vârstnic trubadur care de ecole își înnoadă poeme să-ți acopere pleoapa ierbinte. Locurile poetice în care versul lui Nicolae Corlat se scaldă în apele vremurilor trubadurilor sunt dăruite de suflul iubirii scaldate de oarele zilelor noastre, cu zâmbetul, uneori euet, alteori absurd (acel straniu amestec de eriozitate și glumă) al perpetuului ludic care încamă viața noastră de azi, uneori ca o nuanțare arodiică a vreunui gest demiurgic, alteori ca o urere adâncă sau o caricatură străbătând, aidoma lui frenetic navetist drumul dintre conștiința utomatismelor și frazeologia unei libertăți cel nai adesea doar clamate (univers întrevăzut în 'rotest sau/ si Antipoezie ori arunc pachetul de igări... și Mansardă).

Pentru mulți poeți iubirea țesută în cuvintele oemelor lor e aidoma unui râu cu apele colorate e un straniu opiu care umple golul înapoi către Beatrice pe care o doresc a lor, poate o Laura,

Gioconda sau, de ce nu, o Mesalina (Nu-i așa, putem vorbi despre trecut ca despre o întoarcere - Mă întrebam de cifre...) sau o druidică, profetică făurită din lumină iubită - să-mi fie clară răstignirea în inima ei de profet (nici un poet...), o Essylt, obiect al contemplației, dar și stranie întrupare a legendelor din zona sacralului, dar care apare mai mult ca cea dorită, decât cea văzută. Pentru Nicolae Corlat e un fel de a fi o haină a sufletului, dragostea locuindu-l, fremătănd din toamnă în primăvară (... până ce noi ne recunoaștem umbrele (mă lepăd de tine...)). Eul e translucid, transparent ca un vitraliu dinspre suflet spre lume, în bătaia soarelui dragostei, prin

meditații

care se întrevăd peisaje de suflet colorate cu dor, cu pasiune, fără o obsesie a sinelui sfâșiat de dureri, deși sunt tușee (și din nou gândul zboară spre trubaduri, pentru care perspectiva trupului, lumina îndepărtată a Zilei încă necreate nu înseamnă decât Noaptea) de o caligrafie pre-thanatică, ca un memento al unei lumi din care scoica luminii... cheamă cu imagini de demult și va veni o zi oarecare - spune poetul - să mă treacă pragul în nemișcare (Va veni o zi). Nu este o poezie a generalității (care, o știm prea bine, se ascunde în cotloanele, în detaliile lumii cele mai imediate), care nu e prezentă decât arareori și vag, abia ca un pretext fulgurant, ci una colorată la persoana I, de expresie elegantă și deloc rece, lipsind culorile din gama cenușiului, negrului. Poate că răzbate fin, ca un filigran, nevoia de adorare a Ei, dintr-o perspectivă răsfântă în apele unui diamant spiritual cu fețe pereche spiritual-păgâne, dar și teama de hlamida grea a

Când domnul Sinești nu se poate abține...

„L a Facerea Lumii Dumnezeu încă mai lucrează... Scriind această carte, am încercat să mă cred, într-un fel, Apostol al lui Dumnezeu, să particip, alături de El, în continuare, la Facerea Lumii, despre care și eu cred că nu s-a terminat, că Dumnezeu mai lucrează la Ea... (...) Eu, crezându-mă și Omul lui Dumnezeu... Om totuși - ... omul care, curajos fiind, în aceeași măsură este și temător - am ajuns la concluzia că dacă Moartea trăiește, rezultă că și Eul din mine este un Sfânt care a respectat legile Binelui (Cele zece Porunci)... și toate cele mari pilde sfinte, din **Cartea cărților**. Toate cele sus-zise și scrise m-au îndemnat să mai alcătuiesc o carte de poeme inevitabile, și mi-a plăcut să cred că merită să aibă titlul: «CONDAMNAT LA VIAȚĂ»!... la gândul că moartea este viața mea cea de toate zilele...". Ce am putut deduce eu din acest delir al domnului Nicolae Sinești (*Cuvânt înainte* la volumul **Condamnat la viață**).

Poeme inevitabile, II de, normal, Nicolae Sinești, 2003)? Că tare netalentat trebuie să mai fie și Dumnezeu de și-a ales un astfel de Apostol, de mărimea domnului Sinești.

Poeme inevitabile. De ce inevitabile, domnule Sinești? Chiar așa, nu vă puteți abține? Fie, o faceți pe riscul dumneavoastră. E drept și că sunteți un grafoman mediocru, fără nici un pic de sclipire. Totuși, nu ar strica puțină decență. Pentru că, a-l pune pe Dumnezeu la înaintare, în spatele său ascunzând versuri constipate, mi se pare nu numai indecent, ci de-a dreptul imoral: „Ascult jelania semințelor;/ simt în mine/ cum mișună rădăcinile.../ Cerneala se crede clorofilă/ - visează și ea - / Poemul se bucură.../ Doar eu îi bat inimii/ un cerc trist.../ Mare răbdare, Doamne,/ că ai făcut Lumea!.../ Pentru fiecare dintre noi,/ e noapte cu fantasmеle ei“ (*Cerc trist*). Domnul Sinești este ferm convins de menirea lui insuflată de sus: „Viața e chiar Dumnezeu! / Aflând, m-am închinat./

Somnul a devenit Nesomn/ într-o piatră de veghe./ Din patul neuitatei copilării/ A început Marșul Adevărului, - / Pentru că m-am născut o dată cu Dumnezeu meu!.../ Habar nu ai omule! - / mi-a zis Sfântul Părinte/ NICODIM:/ Tu ești un Dumnezeu cu d mic!...// MAI SCRIE O CARTE. Despre viață, - / și mai ales/ despre Moarte (*Viața nu-i o Ghicitoare*). Aflăm că domnul Sinești are o sumedenie de cărțuții. Mult, domnul Sinești este conectat la societatea postmodernă: în 2002 a apărut un CD, **Pasărea ploilor**, cu versuri în lectură autorului. Ce bucurie pentru cititorii domnului Sinești, nenumărați, de bun seamă, să îi și poată auzi vocea celui adora. Ca toți versificatorii de mâna a cinspe: domnul Sinești se simte tulburat de geniu popular. Atât de tulburat că, inevitabil produce și el câteva acorduri afone: „Săcuri Muică Săcure.../ De ce veniși în pădure./ (să-mi plângă frunzele/ Văzându-ți tăișele. Măi țărancă, Ciocârlie!.../ Are Oltu insomnia, - / Curge către Veșnicie;/ Oltu scrie Poezie!...// Calendar cu frunze sfinte/ Zi-le ăstora s-asculte:/ Ce tot zice prin zăvo/ Oltul trecând pi la noi“ (...*Oltean îmi zice*).

Corina Sandu

corina_sandu2003@yahoo.

„Î.: Există vreo diferență esențială, după părerea dumneavoastră, între literatura română de dinainte de '89 și cea de după '89?

R.: N-am impresia că ar exista o «diferență esențială» între cele două perioade, pentru că literatura tot... literatură rămâne, indiferent de anul în care a rodit. Diferă, în schimb, uneori drastic, condițiile în care îi este dat a se manifesta. Uneori,

fără comentarii

creația literară are parte de anotimpuri prielnice, alteori, de anotimpuri secetoase. Uneori, se bucură de ploi oportune și îndestulătoare, alteori e pârjloită de vipia unui soare implacabil (dacă vrei, soarele ideologic, emblema BPD, la revoltătoarele alegeri din 1946, de care-mi aduc bine aminte!). Creatorii autentici se sustrag unei istorii inicve, trec într-un spațiu intemporal. Un Leonid Dimov, un M. Ivănescu, un Radu

Petrescu, un Alexandru George au scris, în decursul «epocii de aur», ca-n timpuri normale. Cei mai temerari înfruntă fățiș istoria vitregă, Paul Goma, I. Negoitescu, Dorin Tudoran, Bujor Nedelcovici au scuturat jugul obedienței politice, au încălcat consemnul tăcerii, oferind prin insubordonarea lor și o prețioasă pildă civică. Atât noncolaboraționistii, cât și «disidenții» alcătuiesc puntea de legătură morală între creația literară anterioară și cea posterioară anului-turnantă 1989(chit că situația actuală a literelor noastre nu e chiar cea la care ne-am fi așteptat, deci să reformulăm: puntea de legătură între trecutul demn și ceea ce nădăjduim că va deveni, într-o bună zi, conștiința legăturii noastre dezideologizate, scuturate de inerție și torpoare.“

(Gheorghe Grigurcu - „Oglinda literară“)

Numărul a fost ilustrat cu reproduceri după lucrări semnate de Adrian Zisu

Fundația Culturală Română, în colaborare cu Institutul Polonez din București, organizează, în perioada 25-26 iulie 2003, colocviul cu tema „Confluente literare polono-române” cu participarea a numeroși universitari și oameni de cultură din România și Polonia, reputați traducători și specialiști în domeniul cercetării literare.

Programul colocviului, structurat pe secțiuni, include comunicări și discuții privind evoluția și importanța studiilor de limbă și literatură polonă în România și, în paralel, a celor de limbă și literatură română în Polonia, precum și punctele de interferență dintre cele două literaturi. Dezbaterile se vor referi, de asemenea, la rolul pe care îl au traducerea, respectiv traducătorii, în difuzarea și receptarea valorilor literare. În încheierea lucrărilor va avea loc o masă rotundă privind aspectele teoretice legate de canoanele literaturii române.

Confluente literare polono-române

Colocviul se va desfășura la sediul Fundației Culturale Române din Aleea Alexandru 38.

Cu același prilej vor fi lansate volumele **Europa mea**, de Iuri Andruhovici și Andrzej Stasiuk, apărută la Editura Polirom, în traducerea lui Constantin Geambașu și **Cum am devenit scriitor? (încercare de autobiografie intelectuală)**, de Andrzej Stasiuk, apărută la Editura Paralela 45, în traducerea lui Ion Petrică.

Lansarea va avea loc în prezența autorilor, a traducătorilor și a doamnei Monika Sznajderman, directoarea Editurii Czarne din Polonia.

Pe durata colocviului, la sediul Fundației Culturale Române, vor fi deschise o expoziție de afișe de film cu tema „Motive românești în afișul polonez” și o expoziție de carte poloneză editată în România.

Concertul de vioară și pian susținut de tinerele interprete Alexandra Andrea Oancea și Irina Macarie, în seara de 24 iulie a.c., ora 19.00, la Muzeul Național „George Enescu”, va preceda deschiderea colocviului.

fapte culturale

Oglindiri literare

Premiile revistei „Oglinda Literară”:

1. **Matei Romeo Pitulan** - pentru slujirea culturii româno-italiene
2. **Magda Ursache** - pentru întreaga activitate literară
3. **Cassian Maria Spiridon** - pentru întreaga activitate literară
4. **Al. Florin Țene** - pentru contribuția adusă în critică literară contemporană
5. **Leo Butnaru** - pentru cea mai bună poezie publicată în revistă în anul 2003
6. **Constantin Ghiniță** - pentru volumul de poezii **Nunta continuă** (Editura Zedax - 2003)
7. **Vasile Țărățeanu** - pentru promovarea literaturii române în diaspora

Premiul Asociației culturale „Duiliu Zamfirescu” - Focșani

1. **Consiliul județean Vrancea** - pentru contribuția adusă la tipărirea revistei „Oglinda Literară” în anul 2003
2. **Primăria municipiului Focșani** - pentru sprijinirea Festivalului „Duiliu Zamfirescu”, ediția 2003
3. **Direcția pentru cultură, culte și patrimoniu cultural Vrancea** - pentru sprijinul acordat în organizarea Concursului Național „Duiliu Zamfirescu”, ediția 2003
4. **Tipografia Andrei Focșani** - pentru contribuția adusă în tipărirea publicațiilor

Premiul pentru poezia în manuscris:

- Marin Daniel** - pentru volumul **Ora de vârf**

Premiul pentru critică literară în manuscris:

- Ion Deaconescu** - pentru volumul **Interferențe lirice româno-macedonene**

Premiul pentru eseu în manuscris:

- Constantin Miu** - pentru volumul **Lecturi sub abajur**

Premiul pentru proză în manuscris:

- Tatiana Dragomir** - pentru volumul **Istorie paralele**

Premiul pentru proză publicată

1. **Anatolie Paniș** - pentru volumul **Lagărul e viața noastră** (Editura Snagov)
2. **Cătălin Boancă** - pentru debut cu volumul **Bișnițarii de metafore** (Editura Zedax, 2003)

Premiul Opera Omnia:

- Gheorghe Grigurcu** - pentru contribuții aduse în slujba valorilor literare contemporane

Premiul de Excelență:

1. **Carolina Ilica** - pentru întreaga activitate literară
2. **Cezar Ivănescu** - pentru întreaga activitate literară

Marele Premiu de Excelență
Domenico (Mimo) Morina - Luxemburg

Regulamentul Concursului Național de Creație literară pentru elevi și studenți

„V. Voiculescu - arc de suflet peste timp”

În ziua de 15 noiembrie 2003, Fundația Academică „V. Voiculescu”, în colaborare cu Casa de Cultură a Sindicatelor din Buzău, organizează cea de-a V-a ediție a Concursului Național de Creație Literară pentru elevi și studenți „V. Voiculescu - Arc de suflet peste timp”. Concursul de adresează tuturor elevilor și studenților din țară, care nu au debutat în volum individual. Manuscrisele, pentru secțiunile poezie și proză, dactilografiate în două exemplare, însoțite de datele personale ale autorului (nume, prenume, adresă, telefon, anul nașterii, instituția de învățământ etc.) vor fi trimise pe adresa Casei de Cultură a Sindicatelor din Buzău, B-dul N. Bălcescu, nr. 38, cod 5100, până cel târziu la data de 25 octombrie 2003 (data poștei), cu mențiunea „Pentru concurs”. Textele premiate vor fi publicate într-un volum dedicat actualei ediții. Premiarea câștigătorilor va avea loc în ziua de 15 noiembrie 2003, ora 10.00, în Sala mică a Casei de Cultură a Sindicatelor din Buzău. Juriul va fi alcătuit din membri ai Uniunii Scriitorilor din România. Se vor acorda premii din partea organizatorilor și a unor instituții județene de cultură.

marian popa

Marius Tupan: Cândva, ca să te compromită cineva, neavând alte argumente, putea spune că ești securist sau că ai nevasta rea de muscă. Nu cumva metodele de-atunci sunt folosite și acum? Sau un anume pamfletar vrea să spună altceva?

Marian Popa: Dacă pamfletarul are de spus ceva, să spună explicit. Eu, unul, n-am timp de pierdut cu presupunerile. Să fie întrebat el. Lumea-i plină de vorbele celor incapabili de-a face ceva, altceva decât să mârâie și să cârâie. Acțiuni care nu pretind cine știe ce eforturi cerebrale. Una din intențiile explicite sau nu, voluntare sau nu, ale calomniilor este aceea de a provoca sciziuni, ocoluri, derive în cel atacat, îndepărtat astfel de la preocupările lui, constrâns să-și consume energiile, cunoștințele și timpul pentru a se apăra. Tehnica e simplă și de mult folosită în domenii variate ale vieții sociale. Mult timp s-a mizat pe pericolul legionar. Pentru că aceștia au mai rămas câțiva în lume, numărabili pe-o mână, cu vârsta între 85 și 100 de ani, Mișcarea nu mai e chiar așa de utilă. De aceea, s-a inventat Neo-Mișcarea, așa cum aiurea s-au inventat neo-nazismul și neo-fascismul. Dar asta nu prea are efect, în măsura în care activitățile specifice nu prea există. Un alt mod încă mai eficient pus la punct în fostul bloc sovietic constă în pericolul fostelor securități. Care este foarte credibil. Credibilitate de vârstă. Prin urmare, dacă neo-securismul nu este încă actual, să epuizăm resursele securismului remanent, inclusiv în sensul calamburistici al magistralului Luca Pițu. Deci, merge. Securitate peste tot. Din 20 de milioane de locuitori, 22 au fost securiști sau informatori-securiști, indiferent dacă au trăit în țară sau în străinătate, restul fiind victime ale Securității. Asta, desigur, până la restructurarea instituției actuale, prin mutarea comandamentului din Piața moscovită „Maiakovski“ în zona Langley. Precedată de diferite alte acțiuni, cum sunt bursele. Unii se dădeau peste cap să ajungă studenți sau doctoranzi la Moscova, astăzi se merge în aceeași linie, dar în sens invers. Atunci ar putea apărea și neo-securismul. Dar, dincolo de toate acestea, nu înțeleg de ce se face atâta tapaj în jurul angajaților poliției secrete la noi și a evoluției lor postdecembriste, deci înșiși președinți ai celor două superputeri mondiale ca Bush Senior, Andropov și Putin au aparținut profesioniștilor poliției secrete și au fost și sunt tratați azi cu cea mai mare deferență! John Foster Dulles, celebrul Secretar de stat american, a avut un frate care l-a ajutat: Allan Dulles, șeful FBI. Ministru de externe german a fost vreo două legislaturi Klaus Kinkel, ex-șeful unor servicii specifice. Dar mult respectatul Șevarnadze? Sunt oamenii care cunosc cel mai bine țările respective.

M.T.: Unii mai cred că ați îmbinat, nu totdeauna fericit, stilul gazetăresc cu acela

„Am respirat atmosfera epocii mele fără mască de gaze“

Cartea de interviuri realizată cu Marian Popa, *Avocatul diavolului*, se află în redacția noastră: gata pregătită să plece spre tipar. Vă asigurăm că va deranja pe mulți condeșeri ascunși după fotolii și vremuri, care tot mai cred că autorul faimoasei *Istorie... are vreo inhibiție să spună faptelor pe nume. Așteptați cu răbdare volumul ce urmează să apară în această toamnă. Veți avea multe satisfacții!*

pamfletar. Oare, și aici ar putea sta succesul înregistrat de *Istorie...?*

M.P.: Cine crede asta comite o confuzie și cade sub incidența a două ignorări. Mai întâi, că stilul pamfletar este un mod concretizat într-o specie gazetărească sau implicat în orice altă specie și gen. Apoi, ei ignoră faptul că însăși gazetăria angajează astăzi toate stilurile, fiind, dacă-mi pot permite afirmația, domeniul cel mai „postmodern“ al scripticului. La aproape orice ziar de azi și aproape orice revistă și inventariază „stilurile“. Dacă indivizii respectivi ar fi citit mai atent, ar fi găsit în *Istorie* „n“ stiluri. A fost chiar una din voluptățile oarecum joyciene ale acestei munci groaznice, ca să nu mă plictisesc iremediabil și multilateral. Dacă nu vor fi identificate, le voi revela eu.

M.T.: Mai mult, demascarea, dezvăluirile, amestecul de amintiri picante cu cele senzaționale v-ar împinge spre galeria în care se mai află Mircea Iorgulescu, Mihai Ungheanu, Alex. Ștefănescu, Radu G. Teposu. Îi simțiți

peste tâmpenii: care sunt personajele plebeu favorizate? Ce-i ăla personaj „abrupt“? Dacă nu mă înșel, același individ, cam abrupt la minte, a putut afirma că există rupturi și fracturi în istorie sau cam așa ceva. Ca și cum s-ar putea întrerupe, precum curentul electric, ceva în cursul lumii.

M.T.: Uneori, greșiți: cu Vona, spre exemplu. Despre autorul *Ferestrelor zidite* ați dat pagini memorabile. De ce nu sunteți atent, domnule Popa?

M.P.: Nu înțeleg. Eu cred că am dat și despre alții. Cel puțin aceasta este părerea multora, chiar a unora dintre cei care n-au o părere prea bună despre mine și despre *Istorie*.

M.T.: Nu v-ați limitat la pamflete, fapte senzaționale și ați recurs chiar la caricaturi la care „privitorul este invitat nu de un om de știință, ci de un pamfletar, de un critic care excelează în deformări și sublinieri de detaliu“. Cam puține mijloace de expresie pentru un istoric literar!

M.P.: Aberație. Mai înainte ai citat altceva. Că nu posed decât stil jurnalistic și nu mai știu ce. Acum reiese că mai am un stil. Îmi permit să afirm că m-am străduit să nu fiu numai un om de știință, așa cum am precizat în *Avertisment*. De altfel, istoria nu există ca știință pură. Dacă mi se dă un exemplu de istorie din acest domeniu pur științific, îmi voi permite să accept și criticile. De altfel, epoca însăși a avut un caracter caricatural! Realitatea este că am vrut să combin părțile pozitive din două inconveniențe, în măsura în care știința este unicul domeniu din istorie care contribuie la progresul spiritual și material al omenirii, ea însăși declasându-se continuu, pen-

avocatul diavolului

pe cei numiți aproape de spiritul dumneavoastră?

M.P.: Dacă trec peste neplăcerea pricinuită mie constant de vocabula, în acest caz muzeală, galerie, atunci va trebui să răspund negativ, cel puțin formal, pornind de la constatarea că nici unul dintre cei citați n-au fost atacați cum am fost eu, pentru că, pur și simplu, nici unul nu s-a încumetat să scrie o asemenea carte. Deci: Va trebui să-i scoateți din galerie pe ceilalți sau să construiți o galerie numai pentru mine. De altfel, nu-i nici o demascare aici. Nici n-am inventat nimic și nici n-am pornit de la documente secrete pe care aș fi putut să le pun eu pentru prima dată în valoare, ca senzaționale. Sunt lucruri cunoscute. De la lume adunate și iarăși la lume date.

M.T.: Fiindcă ați folosit un arsenal variat, pentru a nimici cu sânge rece pe mulți amatori de senzații tari (!), n-ați fost cruțat. S-a comentat că ați reprezenta „o erupție plebeu“ și că ați avea atracție „spre scriitorii de același tip și spre personaje abrupte în general“. Despre cele elementare nu se suflă o verbă!

M.P.: Mi-e indiferent ce se zice și cum se evaluează. După cum se pare, mi se reproșează că m-am ocupat mai puțin de literatură decât de suprastructura literară, iar acuzele ce mi se aduc se ocupă nu de aspectele literare din această *Istorie*, ba nici măcar de istorie în sine. Tâmpenii

tru că o idee sau o teorie științifică devine vetustă sau chiar falsă în câteva sute de ani sau câteva decenii, iar aria, fie ea și literară, este domeniul care servește prezentul și ține continuu în lor dezvoltarea spirituală și materială a omenirii, oricât s-ar părea că nu-i așa.

M.T.: Nici mai mult, nici mai puțin, *Istoria dumneaveastră* ar fi „un rod al comunismului și mai ales al atmosferei viciate de un sistem politic“. V-a prins!

M.P.: Exact. Am respirat atmosfera epocii mele fără mască de gaze. Dar am procedat mimetic. La fel, *Istoria* lui Călinescu, caricaturală pentru mulți, este un rod al capitalismului, naționalismului și fascismului, iar *Istoria* prin Procopiu este una a decadentei imperialismului în forma lui dintre Antichitate și Evul Mediu, *Istoriile* lui Tallemeant de Réaux ale monarhismului francez etc., etc.

M.T.: Când ați hotărât să dați mare importanță faptelor picante și biografiilor fanteziste, ați mizat, desigur, pe un succes de public și pe un impact puternic asupra neofitilor. O adevărată Balcaniadă! Recunosc că v-ați îndeplinit toate profețiile editoriale. Greșesc?

M.P.: Da, profund. Ești pe via falsă. Pentru că informațiile furnizate de mine (deloc fanteziste!), sunt dulci copilării pe lângă ceea ce primește zilnic românul de azi prin medii, grație unor mutanți tot mai bine antrenați.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă toate opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.